

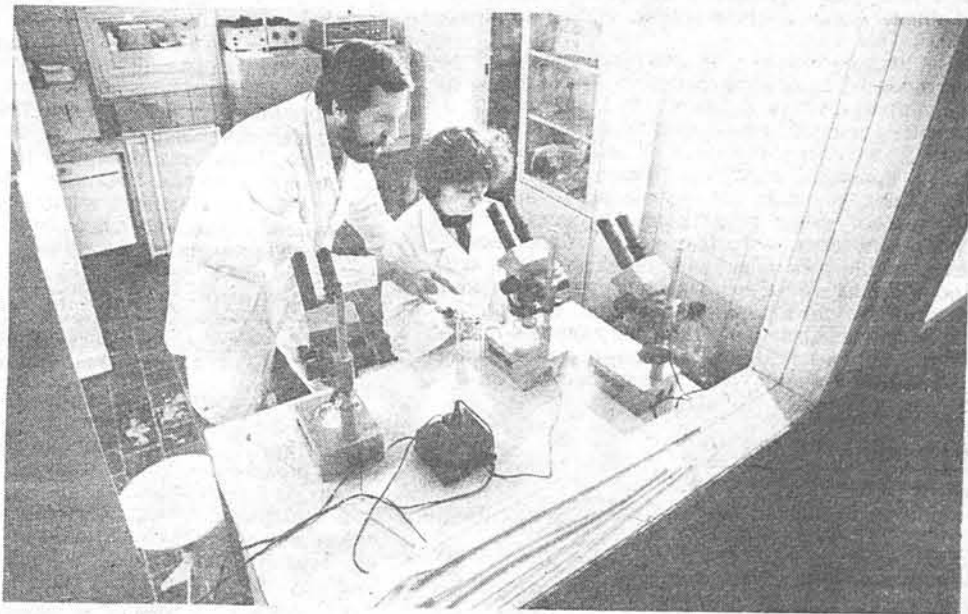
Голас Радзілы

№ 44 (2186)
1 лістапада 1990 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

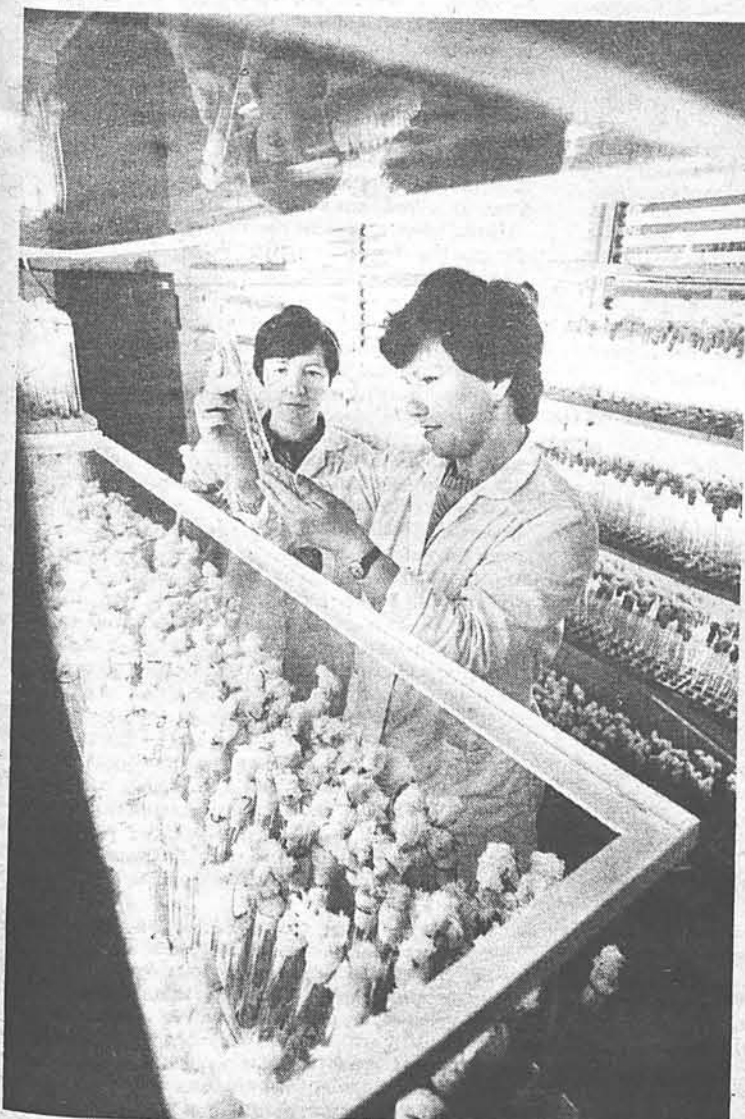
Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

У адной з лабараторый эксперыментальнай базы «Майск» Івацэвіцкага раёна можна ўбачыць, як у стэрыльна чыстых прабірках вырошчваюць аздараўлены сартавы матэрыял. Мікраскапічныя расткі жывіць спецыяльны раствор з дваццаці кампанентаў. Адпавядаюць маленькаму кускачку бульбы і яго клубні — крыху большыя за звычайныя гарошыны. Нягледзячы на памеры насеннага матэрыялу, ураджайнасць аздараўленых сартоў выдатная. За такім бязвірусным матэрыялам будучыня бульбяных плантацый. Атрыманыя тут клубні вызначаюцца высокай устойлівасцю да розных захворванняў. Не толькі над праблемамі бульбаводства працую калектыв гэтай эксперыментальнай базы. Значныя вынікі дасягнуты тут у галіне біятэхналогіі, аграхімічнага кантролю глебы, трансплантацыі эмбрыёнаў буйной рагатай жывёлы.

НА ЗДЫМКАХ: аграхімічны аналіз глебы праводзяць Т. РЫЛІНА і А. КАВАЛЬЧУК; тэхнікі-лабаранты С. КАСАВЕЦ і Н. СЕМЯЧКА назіраюць за развіццём саджанцаў у стэрыльным асяроддзі; у боксе цэнтра трансплантацыі праводзяць даследаванні спецыялісты муж і жонка Людміла і У. БАБЯНКОВЫ; саджанец у прабірцы; так выглядаюць мікраклубні бульбы.

Фота Я. ПЯСЕЦКАГА.

КАСМІЧНЫЯ ДАСЛЕДАВАННІ

АБ ПАЛЁЦЕ АБСЕРВАТОРЫІ
«ГАМА»

Працягваецца палёт савецкай касмічнай абсерваторыі «Гама», запушчанай 11 ліпеня 1990 года. На працягу ста дзён работы на арбіце праведзены ўсебаковыя выпрабаванні бартавых сістэм касмічнага апарата і адпрацаваны рэжымы кіравання. Пачаты пошукі магчымасцей даследавання астрафізічных аб'ектаў, што з'яўляюцца крыніцамі ўспышчання і перыядычнага гама-выпраменьвання. З канца жніўня вядуцца назіранні гама-пульсара ў сузор'і Парусоў. Зарэгістравана пульсуючае высокаэнергетычнае выпраменьванне, што дазваляе меркаваць аб уласцівасцях гама-крыніцы. Ажыццёлены сеанс назірання цэнтры нашай Галактыкі.

Вынікі тэставых правяраў навуковай апаратуры абсерваторыі «Гама» запатрабавалі ўнясення змяненняў у праграму даследаванняў. Гэта звязана з адсутнасцю электрасілкавання ў ланцугу аднаго з дэтэктараў тэлескопа «Гама-1». У скарыфіраванай навуковай праграме асноўная ўвага ўдзяляецца пошуку і даследаванню гама-пульсараў. Паралельна будучы вывучацца радыяцыйныя паясы Зямлі на малых вышынях, у прыватнасці, у бразільскай анамаліі, а таксама электронная кампанента касмічных промняў. У перыяд максімуму сонечнай актыўнасці будучы назірацца з'явы на Сонцы.

Навуковая інфармацыя, якая рэгулярна атрымліваецца з борта касмічнай абсерваторыі «Гама», апрацоўваецца і аналізуецца ў навуковых установах СССР, Францыі і Польшчы.

МІЖНАРОДНЫЯ ВЫСТАЎКІ

Актыўна асвойваць савецкі рынак, наладжваць дзелавыя адносіны з савецкімі прадпрыемствамі — мэта міжнароднай выставкі «Партнёр-90», якая толькі што завяршылася ў павільёне «Мінскэспо». Арганізатары выставкі — польскія фірмы «Пэрфект-Ад-жыю» і «Стофратэкс». А ўдзел у ёй прынялі каля ста сарака польскіх фірм, што супрацоўнічаюць з прадпрыемствамі многіх краін свету. Яны прадставілі ў шырокім асартымеце ўзоры адзення, электроннай тэхнікі, касметыкі і многіх іншых тавараў народнага спажывання з мэтай заключэння кантрактаў на іх пастаўку і вытворчасць у нашай рэспубліцы.

НА ЗДЫМКУ: прадстаўнік польска-французскай касметычнай фірмы «Тако-Кіравіс» Іланта ХАДА-КОЎСКА вядзе перагаворы з намеснікам дырэктара па знешнеэканамічных сувязях прадпрыемства «Надзеля» пры Савецкім фондзе міру Уладзімірам ДЗЕМ-ЧАНКАМ.

ГОСЦІ 3-ЗА МЯЖЫ

БІЗНЕСМЕНЫ ЗША ў МІНСКУ

У Мінску пабывалі прэзідэнты двух канцэрнаў ЗША: Поль Вільямсан — будаўнічага і Дэвід Буш — фармацэўтычнага. Яны абмеркавалі пытанні супрацоўніцтва з нашай рэспублікай у галіне будаўніцтва і аховы здароўя.

Адбыліся канструктыўныя гутаркі і абмеркаванні праблем у намесніка Старшыні Савета Міністраў БССР Станіслава Брыля, прэзідэнта АН БССР акадэміка Уладзіміра Платонава, міністра аховы здароўя рэспублікі Васіля Казакова.

Амерыканскія бізнесмены наведвалі ВА «Мед-препараты», Інстытут цэпла-і масабену АН БССР, правялі перагаворы аб супрацоўніцтве з Міністэрствам будматэрыялаў.

ВУЧАЦА МАРКЕТЫНГУ

АДКРЫВАЮЦЬ ЗАХОДНІ
РЫНАК

Прадукцыю Маладзечанскага станкабудаўнічага завода ведаюць у Манголіі, Венгрыі, Чэхаславакіі, Францыі, ФРГ, Англіі.

Нядаўна маладзечанцы заключылі дагаворы на яе пастаўку фірмам Тайланда, Туніса, Венесуэлы. Удачнымі аказаліся нядаўнія паездкі дырэктара завода В. Макеева ў Галандыю, Нарвегію, Вялікабрытанію.

Станкабудаўнікі не толькі адкрываюць для сябе заходні рынак, але і вучацца ў сваіх калег-бізнесменаў дзелавітасці, або маркетынгу, як яе апошнім часам сталі ў нас называць. З гэтай мэтай за мяжой пабывалі ўжо кіраўнікі заводскіх падраздзяленняў і спецыялісты.

Дарэчы, замежныя сувязі прыносяць карысць не толькі станкабудаўнікам, але і гараджанам. Напрыклад, з Тунісам заключаны дагавор аб пастаўцы ў Маладзечна фарбавальнай камеры для аддзелкі легкавых аўтамабіляў. Закуплена такса-

ма туніская фарба, лепшая за айчынную. Камера, за якую заводчане заплацілі 22 тысячы долараў, будзе абслугоўваць заводскіх аўтаамабіляў, а таксама гараджан, жыхароў раёна і суседніх гарадоў.

На заводзе працуе ўжо зубалечы кабінет з галандскім абсталяваннем, у хуткім часе пачне абслугоўваць наведвальнікаў зубапратэзны кабінет, куплены ў той жа фірмы.

РАДЫЯЦЫЙНЫ КАНТРОЛЬ

ДАПАМАГЛА
«МІРНАЯ ІНІЦЫЯТЫВА»

Не ведалі віцябчане, якія па запрашэнню с. толкі «Мірная ініцыятыва» Райнікендорфа (раён Берліна) у верасні мінулага года наведвалі Заходні Берлін, што іх паездка будзе мець нечаканы выход. Пасля працяглай падрыхтоўкі актывісты «Мірнай ініцыятывы» (грамадскага аб'яднання, мэта дзейнасці якога — жыццё без зброі ў чыстым наваколлі) вырашылі дапамагчы віцябчанам. Жыхары Райнікендорфа сабралі пэўную суму ахвяраванняў і купілі тры апараты дзіметрычнага кантролю. Такім чынам, з'явілася магчымасць арганізаваць у Віцебску незалежны дзіметрычны пункт радыяцыйнага кантролю.

У ПАЦЯРПЕЎШЫЯ РАЁНЫ

3 ДАНІ — ЗА ПРАЎДАЙ

Па запрашэнню абласной арганізацыі Саюза журналістаў БССР у Гомель прыбыла група журналістаў з Даніі, якія прадстаўляюць цэнтральныя і правінцыйныя газеты, інфармацыйныя агенствы і тэлебачанне.

У праграме візіту — знаёмства з горадам і вобласцю, з праблемамі, звязанымі з катастрофай на Чарнобыльскай АЭС, з ходам ліквідацыі яе вынікаў. Як падкрэслілі дацкія калегі, асноўная мэта паездкі — збор матэрыялу для поўнага і праўдзівлага азнаямлення грамадзян Даніі са становішчам у пацярпелых раёнах. Журналісты разлічваюць, што іх выступленні ў друку і па тэлебачанні акажуць пазітыўны ўплыў на грамадскую думку краіны, будучы садзейнічаць актывізацыі дапамогі жыхарам пацярпелых раёнаў.

ЦУД-ЯГАДА

ЁСЦЬ ПАЧАТАК!

Першыя тоны буйнаплодных журавін, вырашчаных у падсобнай гаспадарцы «Почапава» на Піншчыне, паступілі ў гандлёвую сетку. Нарэшце атрыманы рэальныя вынікі вялікага і дарагога эксперымента. Мы помнім, з якой цікавасцю было сустрэта пяць гадоў назад паведамленне аб стварэнні тут першай у краіне штучнай плантацыі амерыканскіх журавін. Меліяратары рыхтавалі на параканскіх балотах чэкі пры непасрэднай дапамозе спецыялістаў амерыканскай фірмы «Саміт лімітэд», вялі пасадку чаранкоў, дастаўленых самалётам з-за акіяна.

Журавінаводы разам з работнікамі аб'яднання «Палесеводбуд», вучонымі навукова-даследчага інстытута плававодства і пінчанамі чакалі першага сапраўднага збору ўраджаю.

Сёння асноўны збор вядзецца практычна з 12 чэкаў, тых, што закладзены ў 1985 годзе. Чакаемы ўраджай — 25 тон. Убіраюцца сарты «сцівенс», «бенлір», «пілігрым», «сірлз». Асноўная частка прадукцыі рэалізуецца мясцовымі магазінамі. Некалькі тон перапрацоўвае Пінскі кансервавы завод. Гэта будучы «журавіны, цёртыя з цукрам».

Адно непакоіць гаспадарку. Ідзе час, а ўся тэхніка, перададзеная па кантракту амерыканцамі, практычна ў адным экзэмпляры. У любы момант яна можа выйсці са строю. На закупку новых механізмаў няма валюты, а айчынная прамысловасць ніяк не можа стварыць раўнацэнных агрэгатаў для прамысловага вырошчвання журавін.

УРАДЖАЙ-90

«Ураджай не той, што на палях, а той, што ў засеках» — відаць, гэтую прымаўку памятаюць усе. Балюча глядзець, як цяжка дастаецца нам «другі хлеб». Сёлетняй восенню, калі дажджы зрабілі палі цяжкапраходнымі для тэхнікі, катастрофічна не хапае людзей на копцы бульбы. Маладзечанскі раён — не выключэнне. Восць чаму ў полі працуюць школьнікі, студэнты, воіны. Дзякуючы гэтай многія гаспадаркі ўжо да першых замаразкаў змаглі выбраць бульбу.

НА ЗДЫМКУ: завяршаецца ўборка бульбы на палях саўгаса імя Прытыцкага Маладзечанскага раёна.

НАТАТНІ КАМЕНТАРА

КОЖНЫ МАЕ ПРАВА ВЫБІРАЦЬ

Супярэчнасці, што падзялілі некалі «маналітнае» савецкае грамадства, узнікаюць цяпер ужо не толькі па будзённых, але і па святочных прычынах. Ажыўленыя спрэчкі, у прыватнасці, выклікае пытанне, якім чынам адзначаць 73-ю гадавіну Вялікага Кастрычніка. У той час як адны працягваюць лічыць дзень 7 лістапада вялікім і радасным усенародным святам, другія, схільны разглядаць яго як трагічную дату, што нагадвае аб незлічоных ахвярах і страхах, панесеных краінай за гады Савецкай улады.

Палеміка вакол маючых адбыцца ўрачыстасцей разгортваецца ў момант, калі грамадская думка знята напружанымі пошукамі віноўнікаў усіх мінулых і цяперашніх бед, якія напаткалі шматпакутны народ.

Калі зусім яшчэ нядаўна адказнасць ускладалася амаль выключна на Сталіна і сталінізм, то сёння пад агнём крытыкі аказваюцца ўжо Ленін і бальшавікі. Вядома, аднак, што заснавальнік Савецкай дзяржавы кіраваўся ў сваёй дзейнасці прынцыпамі марксісцкага вучэння. І вось ужо робіцца вывад, падобны на той, да якога прыйшоў філосаф А. Цыпко ў апублікаваным у адным з апошніх нумароў «Новаго міра» артыкуле: «за ўсімі жахамі... стаіць абагоўлены Карл Маркс і яго светапогляд».

Стоячы на такой пазіцыі, самы час адзначаць кастрычніцкі юбілей як дзень нацыянальнага смутку — бо рэвалюцыя была не чым іншым, як рэальным увасабленнем ідэй марксізму-ленінізму. Менавіта ў 1917 годзе, лічаць прыхільнікі гэтага пункту гледжання, Расія сышла з магістральнага шляху агульнасусветнага развіцця і ступіла на памылковы шлях, які завёў яе ў рэшце рэшт у тупік.

Многія людзі, аднак, не падзяляюць такіх поглядаў і захоўваюць вернасць артадаксальным падыходам да айчынных гісторый. У нашых няўдачах і цяжкасцях, па іх перакананню, вінаваты не ідэалы Вялікага Кастрычніка, а якраз наадварот — забыццё і скажэнне гэтых ідэалаў у наступную эпоху.

Ці можна адным ударам скасуваць шматгадовы звычай? Разумеючы неадназначнасць адносінаў да рэвалюцыйнага юбілею, што выявілася сярод насельніцтва, кіраўнікі Саветаў Масквы і Ленінграда звярнуліся з заклікам не праводзіць 7 лістапада гэтага года святочнай дэманстрацыі працоўных, а абмежавацца ваенным парадом. Усё сучаснае становішча, крызіс у эканоміцы, цяжкасці з уборкай ураджаю, дэфіцыты і чэргі не выклікаюць якой-небудзь радасці.

Сітуацыя, на іх думку, такая, што маючыя адбыцца святы пры рэальна існуючых адносінах да падзей 73-гадовай даўнасці могуць перарэзаць ў шумныя палітычныя дыскусіі — баталіі паміж рознымі партыямі. Але час дыскусій прайшоў — прыйшла пара працаваць. Гараджанам прапаноўваецца прывесці ўольныя дні падрыхтоўцы гарадоў да зімы — ліквідаваць усе каналы страты цяпла, аклеіць вокны, абабіць дзверы, забіць шчыліны. Можна зрабіць і масавыя восенскія пасадкі кустоў у скверах.

Працаваць у святы заўсёды лічылася грахам, але, зразумела, не толькі і не столькі таму падобныя звычкі выклікаюць рэзкі пратэст з боку партыйнага кіраўніцтва, якое расцэньвае іх як «закранаючы гонар і годнасць нашай дзяржавы». «Неправамерныя і негуманныя любыя спробы пазбавіць наш многанародны народ яго гадоўнага агульнадзяржаўнага свята, якое арганічна ўвайшло ў кожны савецкі дом, у кожную сям'ю», — гаворыцца ў апублікаванай Сакратарыятам ЦК КПСС заяве. — Мы не клічам да параднай шуміхі і пустых ўсхваленняў. Мы заклікаем вас захаваць жывую душу лістападаўскай урачыстасці, аб'ядноўваючы накіраванасць, гуманізм, дух сапраўднасці і інтэрнацыяналізму. Не ўзмацняць разладу а садзейнічаць духоўнаму яднанню і эканамічнаму ўздыму, пераадоленню крызіснай сітуацыі...»

Праз некалькі дзён пасля апублікавання заявы Сакратарыята Прэзідэнта СССР М. С. Гарбачоў выдў Указ аб правядзенні ваенных і ваенна-марскіх парадў у азнаменаванне Кастрычніцкай гадавіны. «А калі ўрачыстасць», — пракаменціраваў гэты ўказ «Правада», — то будучы і маніфестацыі, і шэсці, і вулічныя гуляніі».

Такім чынам, пазіцыі выразна вызначаны, і, хаця паларызаванасць пунктаў гледжання ў наўнасці, у гэтым, відаць, няма нічога страшнага. У грамадстве, пабудаваным на пачатках дэмакратыі і плюралізму, кожны мае права сам выбіраць, якому богу маліцца, на чый алтар прыносіць ахвяры, якія даты адзначаць і шанаваць. Тым не менш дасягненне нейкага консенсусу ці кампрамісу — надзённая неабходнасць. Інакш па змяняльных днях будучы узнікае ўзаемапераўменне, неразбярэха і разнабой, і грамадзяне рызкуюць быць падобнымі на вядомых персанажаў з рускага фальклору, якія звяртаў на сябе ўвагу тым, што плакаў на вяселлях і пускаўся ў скокі на пахаваннях.

...Як і любы чалавек, усякая краіна спраўляе свой дзень нараджэння. 7 лістапада — дзень нараджэння Савецкай дзяржавы, якая, падабаецца гэта камусьці ці не, да сённяшняга дня з'яўляецца адной з буйнейшых і вядучых сусветных дзяржаў. Калі ў выніку свабоднага волевыяўлення народаў на адной шостай частцы зямлі ўзнікне новае дзяржаўнае ўтварэнне, натуральна, з'явіцца і новыя святы, юбілейныя даты, памятныя дні.

Будзем цвяроза глядзець на рэчы: пытанне аб святах — гэта перш за ўсё пытанне аб будучыні. Чыроўныя даты календара існуюць пастолькі, палючы вылучаюцца на фоне звычайнай паўсядзённасці, часам шэрай і змрочнай. А з гэтай жа паўсядзённасці ў асноўным і складаецца асабістае жыццё кожнага з нас, а значыць, і наша грамадскае быццё. Задача, такім чынам, заключаецца ў тым, каб надрукаваныя чорнай фарбай дні не аказаліся чорнымі і па сваёй сутнасці.

Уладзімір РЭЗНІЧЭНКА

БАДАЙ, адна з самых бустойлівых, непадунальных часу рыс праўінцыяльнасці — імкненне да перабольшвання. Прамуо заасфальтаваную вуліцу з цагельнымі дамамі ў правінцы гучна называць праспектам, гасцініцай — няўтульную абшарпаную начлежку, дзе ўсе выгоды ў канцы калідора, паркам — запущаны кавалек зямлі, які хаатычна і без густу засаджаны дрэвамі, Домам ці Палацам культуры — непрыватную тыповую будыніну, куды ў асноўным ходзяць у кіно і на танцы.

Таму першае, што я зрабіў пасля камандзіроўкі ў Стоўбцы, зазірнуў у акадэмічны слоўнік, каб пераканацца ў тым, наколькі дакладна ўжываюць там асобныя паняцці. Знаёмства з шэрагам мясцовых прадпрыемстваў пасеяла нядобрую падзронасць да стаўбчан у замшэлым правінцыялізме. Слоўнік, трэба прызнацца, умацаваў яе.

Толькі ў правінцыі дадуваюцца самую што ні ёсць радавую бойню буйной рагатай жывёлы ўзвесці ў ранг мясакамбіната. Камбінат, згодна слоўніка, буйное прамысловое прадпрыемства, якое аб'ядноўвае некалькі звязаных паміж сабой па тэхналагічнаму працэсу вытворчасцей. Да так званага стаўбцоўскага мясакамбіната, як ні круці, гэта тлумачэнне не падыходзіць. Як была некалі «за польскім часам» бойня, дзе, заўважце, акрамя першаснай апрацоўкі свінніны, яшчэ і каўбасы выраблялі, так і замасці бойняй. Пры Савецкай уладзе яе аднойчы называлі птушкакамбінатам. Тады на суседнім возеры гадавалі качак. Потым зноў перапрафілявалі. І вось ужо некалькі дзесяцігоддзяў бойня ва ўсіх паперах і справаздачах фігуруе як мясакамбінат. За гэты час тое-сёе пераабсталівалі, аднавілі, узвялі, мадэрнізавалі, напрыклад, халадзільнік з'явіўся. Аднак ёмістасць яго даўно не адпавядае патрэбам.

Ну, скажыце, як можна паўсаматужную вытворчасць па выпуску пачэння і штучнага мёду, а ў сезон — яблычнага соку назваць заводам? Няхай і пладова-агароднінны. Імя яму — арцель. І то з вялікім допускам. Праца на заводзе цяжкая, пераважна ручная. Механізмы жошаныя, дабітыя. У цэхах цесна, гарача. Тэхналогія вытворчасці прымітыўная.

Ахалоджваюць пачэненне пры адкрытых вокнах на скразняку. Захвароць жанчынам, якіх тут большасць, вельмі лёгка. А заробкі, між тым, слабыя. Рабочыя з усімі надбаўкамі атрымліваюць усяго 160 пры сярэднямесячнай зарплате ў краіне 257 рублёў. Не дзіўна, што людзі тут не трымаюцца, пры наяўнасці лепшага пакідаюць завод без ваганняў.

Навасвержанскі лесазавод, хаця там і працуе каля 500 чалавек, таксама мала падобны на завод у сучасным разуменні. Ну, вялікая, больш-менш механізаваная майстэрня па вырабу піламатэрыялаў і драўляных паўфабрыкатаў: мэблевых нарыхтовак, паркету, тары.

Побач з лесазаводам знаходзіцца ДАК — дрэваапрацоўчы камбінат. Там у неспрыяльных умовах пры надзвычайнай шчыльнасці выкарыстання вытворчых плошчаў наладжаны выпуск кулян, хлебніц і г. д. На мой погляд, назаві камбінат мэблевым цэхам, то істотнай памылкі не было б.

З усіх прадпрыемстваў у Стоўбцах, дзе я пабываў, на завод адпавядае толькі невялікі малаказавод. Такі выгляд ён набыў пасля кар'ернай рэканструкцыі, у ходзе якой, па сутнасці, было пабудавана новае прадпрыемства. Раней гэта быў прамежкавы пункт на шляху ма-

лака з раёна ў Мінск. Яго тут прымалі з гаспадарак, сепарыравалі і адпраўлялі далей на глыбокую перапрацоўку аж у Мінск.

Гэтыя пералічаныя прадпрыемствы і ўвасабляюць эканамічны патэнцыял райцэнтра. Ёсць яшчэ, як і ўсюды, будаўнічыя арганізацыі, аўтапарк, вузел сувязі і іншыя, неабходныя для жыццязабеспячэння гараджан установы, майстэрні. Магутнасцю, як бачым, стаўбцоўская прамысловасць не вызначаецца. Недасведчанаму чалавеку паслухаць — завод, камбінат... А на справе — прымітыўізм, адсталасць.

СЛОВА «правінцыя» мы гаворым зрэдку. Мы прывучаны ўжываць бюракратычнае і недакладнае

ЖЫЦЦЁ ПРАВІНЦЫ

З НАДЗЕЯЙ ВЫЙСЦІ Ў ЛЮДЗІ

«раён», «райцэнтр». Быццам гэтае «раяніраванне» больш трапна перадае сэнс назвы аддаленай ад сталіцы мясцовасці. Свае раёны, дарэчы, ёсць і ў Мінску. Мне, напрыклад, па душы старадаўняе слова «правінцыя». Мець з часам дом ці кватэру ў правінцыі, не саромецца быць правінцыялам, зразумела, пры станоўчым выніку перабудовы, думая, будзе бясспрэчнай перавагай. Правінцыя стане жаданым, прыватным і прыемным ва ўсіх адносінах месцам камфартабельнага жыхарства ўсіх без выключэння ўзростаў груп насельніцтва. Але калі тое свята яшчэ будзе!

Сёння пакуль даводзіцца канстатаваць адваротнае: нялёгкае, значна менш прыстававанае, чым у Мінску, жытло пенсіянераў, адсутнасць сацыяльных перспектыв, узкасць прафесійнага выбару, немагчымасць цікава і змястоўна адпачываць — у юнакоў і дзяўчат. Не «агні вялікіх гарадоў», а хутчэй надзеі няблага ўладкавацца ў жыцці вымушаюць маладых людзей пакідаць малую бацькаўшчыну. Правінцыя няўхільна старэе і пусцее. Працэс, які будзе мець цалкам прадказальны вынік. У прыватнасці, найбастэйшы дэфіцыт рабочай сілы.

Сярод райцэнтраў рэспублікі Стоўбцы знаходзяцца далёка не ў горшым стане. Электрычка, сучасная аўтастрада злучаюць з Мінскам, што дае пэўныя плюсы і мінусы. Па ўсіх астатніх параметрах Стоўбцы звычайная правінцыя, з кучай шматлікіх застарэлых праблем і праблемак.

І вытокі гэтай правінцыяльнасці тыя ж, што і ў іншых рэгіёнах: эканамічная бязспраўнасць маленькіх гарадоў, поўная, амаль каланіяльная гаспадарчая залежнасць ад цэнтра, непераадоўная бюракратычныя бар'еры, якія не дазваляюць падключыць «сваю» эканоміку да вырашэння сацыяльных пытанняў. Вызначэнне «свая» не выпадкова ўзята ў дукоссе. Пераважная большасць прадпрыемстваў належыць розным ведамствам у Мінску. Яны і забіраюць ільвіную долю прыбытку.

Менавіта ў сталічных кабінетах дадумаліся ўзнёсла назваць бойню мясакамбінатам. Магчыма, разлічвалі: дзякуючы тэхнічнаму пераабсталяванню, яны паступова стануць сапраўднымі прамысловымі прадпрыемствамі.

Не сталі, бо ў цэнтры, які доўга хварэў гігантаманіяй, заўсёды не хапала аднаго — двух мільёнаў на рэканструкцыю правінцыяльнага завода, затое шчодро і бяздумна траціліся мільярды на велічныя праекты, якія аказаліся эканамічным блефам. Правінцыя ўсё чакае сваёй чаргі «ў наступнай пяцігодцы»...

А магчыма, называючы майстэрню заводам, меркавалася такім чынам узняць аўтарытэт дробных паўсаматужных прадпрыемстваў, надаць ім статус больш-менш самастойных прамысловых адзінак. Але выйшла не што іншае, як гульня ў словы. І, на мой погляд, гучыць гэта як насмешка, абразы тых, хто, напрыклад, працуе на стаўбцоўскім мясакамбінаце.

лы роздум. Трэба адзначыць, што сёння эканамічная самаадукацыя насельніцтва ідзе амаль аднолькавымі тэмпамі з палітызацыяй грамадства. У сувязі з гэтым узнікаюць канкрэтныя пытанні. Наіўныя правінцыялы ніяк не могуць зразумець пераваг і глыбокага сэнсу затратных метадаў гаспадарання. Якая выгада са Стоўбцаў дзесяцігоддзямі вазіць мяса ў Мінск, адтуль у Стоўбцы — мясныя прадукты? Ці не прасцей наладзіць іх выпуск на месцы? Гэта ж колькі грошай можна зберагчы на эканоміі транспартных расходаў. І чаму мяса мясцовыя жыхары павінны купляць у адрозненне ад мінчан па высокай кааператыўнай цане?

У раёне ёсць цагельны і лясныя заводы, лясгас, а цэг-

лы і піламатэрыялаў на пабудову дома свабодна не купіш. Куды яны знікаюць? Людзі старэйшага ўзросту памятаюць: гадоў 20—25 назад стаўбцоўскі пладова-агароднінны заводзік выпускаў 140 назваў харчовых прадуктаў. У асноўным за кошт перапрацоўкі мясцовай сыравіны. Трохі завозілі са стараны вішань, яблык, сліў. Астатняе — грыбы, капусту, агуркі, памідоры, брусніцы, чарніцы, іншыя ягады і садавіну — пастаўлялі сем нарыхтоўчых пунктаў у раёне. Заводзік тады выпускаў 12 назваў безалкагольных напіткаў, 12 — кандытарскіх вырабаў. Быў і каўбасны цэх пры ім.

Неўзабаве пачалася барацьба за спецыялізацыю і канцэнтрацыю. Пад яе марку рэзка скарацілі асартымент прадукцыі. Наступнае пытанне стаўбчане ставяць весела, я б сказаў — азартна і з самаўпэўненасцю, з якой звычайна задаюць недаступную сярэдняму розуму шараду. Пытанне датычыць двух роднасных прадпрыемстваў — дрэваапрацоўчага камбіната (ДАК) і лесазавода. Размешчаны яны побач, а вось агульнага ніяк не знойдзеш, бо належаць розным ведамствам. Лесазавод, які вырабляе дэфіцытны шпон, — Міністэрству лясной і дрэваапрацоўчай прамысловасці БССР. ДАК падпарадкоўваецца абласному ўпраўленню мясцовай прамысловасці і ў вялікай колькасці выкарыстоўвае шпон. Яго камбінату хранічна не хапае.

У пошуках шпону за сотні кіламетраў ідуць са Стоўбцаў машыны — у Мазыр, Пінск, Бабруйск. У лесазавода сваё кола спажываюць шпону, сярод якіх ДАК не значыцца. Абсурднасць становішча відавочная. Колькі разоў мясцовыя ўлады ўгаворвалі адпаведныя інстанцыі ўзяць нааршыце інтарэсы гэтых прадпрыемстваў. Але ведамасная раз'яднанасць, абыхавасць да чужых і агульных праблем мацнейшыя за доказы цяворазага розуму, за нармальную логіку ўсіх узятых разам аргументаў і фактаў. Вось і атрымліваецца, што калі жыццё прыцісне, то кіраўнікам прадпрыемстваў даводзіцца абыходзіць інструкцыі і міністэрскія забароны.

Сёлета на гэтыя «прамыя» сувязі надзеі слабыя. Пасля цяганіны ў ўпартай барацьбе раён адбіў у ДАКа цагельны завод. Цяпер ён знаходзіцца на балансе калгаса «Радзі-

ма Я. Коласа» і ўсёй яго прадукцыяй да апошняй цагліны, да вялікай радасці кіраўнікоў тутэйшых гаспадарак, распараджаюцца ў Стоўбцах. Гэта, без правінцыяльнага перабольшвання скажам, падзея далёка не раённага маштабу. І заключаецца яна не толькі ў тым, што было зламана несправядлівае размеркаванне пэрглы. Завод яе вырабляў 9 мільёнаў штук у год, а раёну даставалася ўсяго 70 тысяч, хаця гліна, вада і працоўныя рэсурсы — мясцовага паходжання. Справа ў іншым — адбыўся выхад прадпрыемства з галіны. Праўда, з бо-ем, але ўсё ж... Падзея, якая патрабуе ўважлівага вывучэння і асэнсавання.

А ПАКУЛЬ зазначым, што ў Мікалаеўшчыне — на радзіме Я. Коласа неўзабаве можа пачацца ў пэўным сэнсе сацыяльная рэвалюцыя, накіраваная на аднаўленне і вызваленне вёскі ад кабалы ведамстваў. Мікалаеўшчына — прыгожы і вядомы куток Беларусі ў заняпадзе, даведзены да апошняй рысы. Дарогі разбітыя, няма дзіцячага садзіка, Дома культуры, жыллё не будзеца, газіфікацыя, водаправадам ніхто не займаўся.

Былыя гаспадары цагельнага завода, яшчэ трох арганізацый, размешчаных у Мікалаеўшчыне, ні капейкі не ўкладвалі ў яе добраўпарадкаванне. Затое перацягнулі да сябе амаль усе працаздольнае насельніцтва вёскі — каля тысячы чалавек, пакінуўшы за мясцовымі ўладамі права клапаціцца пра іх.

Але што значыць права, не падмацаванае заканадаўчымі актамі, сродкамі, рэсурсамі? Дэкларацыя, не болей таго. Цяпер жа ў Мікалаеўшчыне, здаецца, з'явіліся матэрыяльныя магчымасці. Цягу ў раёне (пасля рэканструкцыі завода, які таксама знаходзіцца ў аварыйным стане) думаюць размяркоўваць наступным чынам: 4,5—5 мільёнаў штук — на ўласныя патрэбы, астатняе будучы прадаваць суседнім раёнам, абменьваючы на патрэбную прадукцыю. Для Мікалаеўшчыны з'явіўся свет у канцы тунэля: у хуткім часе мяркуецца распачаць важныя для вёскі пабудовы.

Свае хваробы, часта хранічныя і запущаныя, праблемы ёсць на кожным правінцыяльным прадпрыемстве. Яны, нібы багна, зацягваюць, звязваюць па руках і нагах, не даючы мясцовым кіраўнікам спыніцца-азірнацца, каб прадпрыняць нешта вартае, рызыкнуць дзеля камерцыйнага поспеху. А гэта немагчыма без адпаведных сродкаў, самастойнасці, укаранення новых тэхналогій, мадэрнізацыі і пашырэння вытворчых магутнасцей. Адкуль тады возьмуцца новыя тавары?

Добрыя перспектывы ёсць амаль у кожнага стаўбцоўскага прадпрыемства. Чаму б на базе былой пайкай бойні не стварыць сучасны камбінат і не выпускаць там мінімум 30 назваў мясных вырабаў? Няўжо гэта так пляжка? Цвярозы розум падказвае: аб'яднаць сілы і вопыт кадраў лесазавода і ДАКа і ўвесці мэблеву фабрыку. Ды мала якое прадпрыемства можна было б наладзіць з вялікай выгадай для правінцыі, вобласці, рэспублікі.

У абдызенай увагай з боку дзяржавы правінцыі, прыняжанай жорсткай цэнтралізацыяй, абабранай ведамаснай эканомікай, была і існуе пакуль адна надзея выйсці ў людзі. Гэта чакаць і спадзявацца на тое, што калі-небудзь высокае сталічнае кіраўніцтва вырашыць на яе тэрыторыі «пасадзіць» буйны завод, камбінат ці іх філіял.

Л. ТУГАРЫН.

НАЛЕЖАЦЬ НАШАЙ ГІСТОРЫІ

«Узяўшы ў рукі ясны ліхтарык, павінны мы крок за крокам абысці мінулае нашай бацькаўшчыны».

Напісаўшы гэтыя словы ў 1921 годзе ў прадмове да другога выдання свайго «Кароткага нарыса гісторыі Беларусі», Усевалад Ігнатоўскі нават уявіць не мог, што вызначаная ім задача паўстане з новай актуальнасцю аж у сярэдзіне 80-х. І гісторыкам у кантэксце новай з'явы, якая атрымала назву перабудовы, зноўку пры-

тых, хто ў тэорыі і на практыцы ўнёс найбольшы ўклад у справу дзяржаўнага самавызначэння беларускага народа, яго сацыяльна-эканамічнага і культурнага адраджэння ў супольнасці з іншымі народамі СССР, хто заклаў трывалы падмурок беларускай савецкай навукі, гістарычнай — у асаблівасці.

ВЫБАР ШЛЯХУ

Пачнём ад вытокаў. Яны ў вёсцы Такары Брэсцкага паве-

першы раз на кароткі тэрмін па месцы жыхарства ў Гродзенскую губерню, другі — у Алонецкую, у гарадок Ладэйнае Поле (зараз Ленінградская вобласць). Тут сустрэў Марыю Арэфеву, таксама высланую за рэвалюцыйную дзейнасць, дачку вядомага па тым часе народніка. Пакахалі адзін аднаго, неўзабаве пажаніліся. Тут 4 ліпеня 1909 года нарадзіўся іх першынец — сын Міхаіл.

Рэвалюцыйная дзейнасць,

сям'ю на радзіму жонкі — у сяло Боцманава Балашоўскага павета, што ў Саратаўскай губерні, а сам разам з інстытутам у 1915 годзе эвакуіруецца ў Яраслаўль.

У гэты складаны і бурлівы час палітычная пазіцыя У. Ігнатоўскага схілялася ўлева, паступова збліжалася з платформай беларускага нацыянальнага руху ў яго рэвалюцыйна-дэмакратычнай плыні. На такіх пазіцыях стаяла аўтаномная эсэраўская арганізацыя «Наш край», створаная пры яго актыўным удзеле ў Мінскім настаўніцкім інстытуте. Але вось парадокс: у тым жа 1915 годзе У. Ігнатоўскі атрымлівае ўзнагароду — ордэн св. Станіслава трэцяй ступені пры адначасовым прысваенні чына калейскага асэсара. А перад тым прымае ўдзел у выданні зборніка, прысвечанага 300-годдзю дынастыі Раманавых.

Праз шмат гадоў гэтыя факты яго біяграфіі будуць кваліфікаваны «як яскрава контррэвалюцыйнае выступленне», паслужаць падставой для абвінавачвання яго ў манархічных поглядах. Вульгарна-сацыялагічны падыход, неразборлівасць у сродках — відавочны. Між тым зборнік уяўляў сабой усяго толькі апісанне юбілейных урачыстасцей у Віленскай акрузе, выдаваўся ён па распараджэнню папярочнага акругі камісіяй выкладчыкаў гімназіі і вучылішча Вільні — усяго семнаццаць чалавек, у тым ліку Ігнатоўскі. Ці мог ён, малады педагог, які пільна хаваў сваё паднагляднае мінулае, адмовіцца ад удзелу ў падрыхтоўцы зборніка, рызыкуючы быць выкрытым? І ці быў у гэтым сэнс? Відзец — не. У іншым святле бачыцца і ўзнагарода, калі ўлічыць, што па тагачасных парадках настаўнікі гімназіі перыядычна, пасля пэўнага тэрміну службы (нават не індывідуальна, а спісам) прадстаўляліся і да ордэна, і да чына. Калі ж чым і сведчаць гэтыя факты, дык аб высокім прафесійным і разам з тым канспіратыўным майстэрстве У. Ігнатоўскага.

Не бяздзейнічаў Усевалад Макаравіч і ў Яраслаўлі, дзе заспела яго Лютаўская рэвалюцыя. Застаючыся на платформе левых эсэраў, з якімі супрацоўнічалі балшавікі, ён прымаў удзел у рабочых і салдацкіх дэманстрацыях супраць царызму, ва ўсталяванні Савецкай улады ў горадзе.

У РЭЧЫШЧЫ НАЦЫЯНАЛЬНАГА РУХУ

Рэвалюцыя дала магчымасць легальнай палітычнай дзейнасці, што і паспяваў выкарыс-

таць У. Ігнатоўскі. Думкі і намаганні яго пры гэтым набываюць акрэслены напрамак — як мага больш паспрыяць нацыянальнаму, сацыяльна-эканамічнаму адраджэнню роднага краю. Шляхі дасягнення мэты ён шукае свае, хаця пакуль што і на ранейшай у галоўным высьнове. У маі 1917 года арганізацыя «Наш край» пад кіраўніцтвам Ігнатоўскага была пераўтворана ў арганізацыю «Маладая Беларусь», праграма якой арыентавалася на беларускую сацыялістычную грамаду — нацыянальную партыю леванародніцкага кірунку. Гэта, відаць, і паслужыла высновай для абрання яго, не члена БСГ, у склад часовага ЦК партыі на чэрвеньскай канферэнцыі. Разам з тым Ігнатоўскі не парывае і з партыяй левых эсэраў, вядзе па даручэнню яе яраслаўскай арганізацыі агітацыйную і арганізацыйную работу.

У Яраслаўлі ён з трывогай ловіць кожную вестачку з палячай у агні вайны, акупіраванай германскімі войскамі Беларусі. Але вось заключаны Брэсцкі мір, умовы якога даюць магчымасць вярнуцца з эвакуацыі ў Мінск і настаўніцкаму інстытуту. У. Ігнатоўскі, абраны ўжо старшынёй педагогічнага савета, г. зн. фактычна рэктарам, ад'язджае спачатку ў Мінск, а потым у Маскву, дзе наладжвае кантакты, абмяркоўвае пытанні вяртання настаўніцкага інстытута ў Мінск з Беларускай нацыянальнай камісарыятам (Белнацкомам), з Цэнтральным бюро камуністычных секцый РКП(б). Але паранейшаму застаецца ў партыі эсэраў.

У Маскве ён упершыню сустракаецца з З. Жылуновічам, у тую пару сакратаром Белнацкома, вядомым ужо беларускім пэтам і аўтарытэтным лідэрам рэвалюцыйна-дэмакратычнага крыла беларускага нацыянальнага руху, якое ён разам з А. Чарвяковым прывёў пад сцягі балшавікоў. Кароткая афіцыйная размова паклала пачатак іх будучым працяглым і няпростым адносінам супрацоўніцтва, сяброўства, загадкава змрочаным раптоўным адчужэннем. Праз гады, нагадваючы аб гэтай сустрэчы, Зміцер Хведаравіч адзначаў, што Ігнатоўскі казаў на яго «добрае ўражанне добра падрыхтаванага ў гэтай галіне (гісторыі) чалавека».

Летам 1918 года У. Ігнатоўскі разам з калектывам настаўніцкага інстытута вяртаецца ў яшчэ акупіраваны немцамі Мінск.

Іларыён ІГНАЦЕНКА,
Аляксей КАРОЛЬ.
[Працяг будзе].

ЛІХТАРЫК
ЖЫЦЦА
У. ІГНАТОЎСКАГА

дзеца распальваць амаль патушаны ў змрочную пару сталіншчыны і застою ясны ліхтарык. Каб высвятліць дарогу да праўды гісторыі, ачысціць яе ад свядомых і несвядомых скажэнняў, ілжы, каб аднавіць на скрыжальных яе выкрасленых, запэцканых некалі імёны сумленных сыноў народа.

І зусім не думаў ён, не гадаў, што напісаныя ім словы прагучаць своеасаблівым заповітам будучым даследчыкам яго ўласнага жыцця і дзейнасці. Таму што заўсёды не аб славе — аб справе, аб людзях, роднай Беларусі дбаў. Таму што не мог прадбачыць трагічнага абрыву свайго жыцця, які ліхтарык якога ўсяго праз дзесяць год ён патушыць сам: каб не скарыцца сцюдзёным вятрам хлусні і знявагі, каб не здрадзіць сабе і свайму народу. Таму што не ўяўляў свайго пакутлівага жыцця пасля смерці: пад заслонай маўчання, з кляймо «нацдэм», «во-раг народа».

Кляймо знята. Заслона падмаецца, і на авансцэне супярэчлівай і шматпакутнай, гаротнай і гераічнай гісторыі Беларусі сярод найбуйнейшых яе дзеячаў усё больш выразна паўстае магутная постаць Усевалада Ігнатоўскага — рэвалюцыйнага змагара, выдатнага палітыка, таленавітага вучонага-гісторыка, аднаго з

та Гродзенскай губерні. Тут 19 сакавіка 1881 года ў сям'і народнага настаўніка (які пазней стаў святшчэннікам) ён нарадзіўся. Тут прайшло яго дзяцінства. Беднаватае, але ж на вольнай прыродзе, сярод сялян, у сямейнай атмасферы, якая, дзякуючы бацьку, была адметная духоўнасцю, спачуваннем гаротнаму жыццю сялянства, незадаволенасцю існуючымі парадкамі. Такое кантрастнае спалучэнне суровай рэчаіснасці з цягай да высокай духоўнасці часта спрыяе раньняму абуджэнню ў дзіцяці і ачышчэнню душы вальналюбства і вольнадумства. Што і адбылося з Усеваладам. Ён рана ўспрыняў погляды бацькі і ўжо падчас навучання ў Віленскай духоўнай семінарыі прымаў актыўны ўдзел у рэвалюцыйных выступленнях моладзі, за што і быў выключаны.

Працягваючы вучобу даваўся ў Магілёўскай семінарыі, якую скончыў у 1902 годзе. Адрозна паступіў у Пецярбургскі ўніверсітэт на гісторыка-філалагічны факультэт. У асяроддзі разначыннага, рэвалюцыйнага студэнцтва, у прасякутай рэвалюцыйнымі токамі атмасферы сталіцы ён і вызначае свой палітычны выбар, далучыўшыся да партыі эсэраў. За ўдзел у антыўрадавых дэманстрацыях, у друкаванні і распаўсюджванні лістовак быў арыштаваны, двойчы высылася:

арышты і высылкі не толькі не аслабілі, а нават узмацнілі імкненне да ведаў, жаданне атрымаць сістэматычную адукацыю. Адбыўшы ссылку, па фальшывым пасведчэнні аб палітычнай надзейнасці У. Ігнатоўскаму ўдаецца паступіць у Юр'еўскі (сёння Тартускі) ўніверсітэт, пасля заканчэння якога працуе выкладчыкам прыватнай гімназіі Вінаградвай у Вільні. У 1912 годзе сям'я Ігнатоўскіх папоўнілася яшчэ адным сынам, якога назвалі Юрыем, а праз два гады і трэцім — Валянцінам. Але гримнула вайна, падкацілася да роднага парога, прымуслі паднімацца з абжытага месца. Мінск — першы горад, куды эвакуіруецца сям'я Ігнатоўскіх. Усевалад Макаравіч працуе выкладчыкам гісторыі і эканамічнай геаграфіі ў Мінскім настаўніцкім інстытуте (сярэдня навуковая ўстанова). Але нядоўга: вайна прыйшла і на Беларусь, падняла, выцягнула ў бясконцыя бежанскія калоны, паставіла пад ружо, апаліла непараўнай бядой, звяла ў магілу мільёны яе жыхароў, можна сказаць, падарвала фізічныя і духоўныя сілы нацыі. Як аднавіць іх, узняць? На гэта пытанне прыйдзеца шукаць адказ і У. Ігнатоўскаму.

Ну, а пакуль яго таксама падхоплівае віхор ваеннага ліхалецця. Ён паспявае адвезці

ЧУЖОГА ГОРА
НЕ БЫВАЕ

Кіраўнікі французскіх скаўтаў у Ліёне — нацыянальны саветнік Мішэль Асторг і дэпартаментны саветнік Жан-Луі Лерк упершыню ў складзе дэлегацыі свайго дэпартаменту прыязджалі ў Мінск, але ў Беларускай аддзяленні Савецкага дзіцячага фонду імя У. І. Леніна прымалі іх, як даўніх добрых сяброў.

Гэтым летам 1235 трынаццаці-пятнаццацігадовых школьнікаў з забурджаных пасля Чарнобыля раёнаў рэспублікі змаглі адпачыць у 15 краінах Заходняй Еўропы дзякуючы міласэрнай акцыі Дзіцячага фонду і Міжнароднага Бюро скаўтаў. У Ліёне ў скаўцкіх лагерах і ў сям'ях гасцілі выхаванцы сіроцкай школы-інтэрната з Пінска. Дамоў дзеці вярнуліся загарэлыя, вельмі задаволеныя паездкай, поўныя самых радасных уражанняў. Аб гасціннасці гаспадароў гаварылі і шматлікія падарункі, сувеніры... Расказваючы аб выніках правядзення акцыі ў Ліёне, Мішэль Асторг і Жан-Луі Лерк адзначылі, як старанна рыхтаваліся скаўты да сустрэчы, што будучы рады ўбачыць сваіх юных знаёмых зноў, збіраюць для іх падарункі. Кіраўнікі скаўтаў гатовы абмеркаваць прапановы па супрацоўніцтве непасрэдна з рэспубліканскім аддзяленнем Дзіцячага фонду, аказанню дапамогі дзецям. Сваёй салідарнасцю скаўты, як падкрэслілі госці, гатовы на справе даказаць, што чужога гора не бывае, зямля — наша планета — агульны дом для міру і ўзаемадапамогі людзей.

Л. ГРАМОВІЧ,
рэферэнт Беларускага рэспубліканскага
аддзялення Савецкага дзіцячага фонду
імя У. І. Леніна.

МЕРЫДЫЯНАМІ ДРУЖБЫ

Традыцыйным стаў абмен групамі старшакласнікаў паміж гарадамі-пабрацімамі Габравам і Магілёвам. Летам на Магілёўшчыне пабывалі 30 балгарскіх школьнікаў. Іх працоўны семестр праходзіў у прыгарадным агра-родніцкім саўгасе аграгандлёвай фірмы «Днепр». У праграме знаходжання навучэнцаў — экскурсіі па памятных мясцінах Беларусі, сустрэчы з савецкай моладдзю на вечарах інтэрнацыянальнай дружбы. Адначасова ў прыгараднай гаспадарцы Габрава працавала група магілёўскіх старшакласнікаў. Да сустрэч з балгарскімі ровеснікамі школьнікі падрыхтавалі дзве канцэртныя праграмы, складзеныя з песень і танцаў Беларусі і народаў СССР.

НА ЗДЫМКУ: сабраны рукамі габраўскіх дзяцей гарошак паступіў у гандлёвую сетку Магілёва.

Фота С. ЖАЛУДОВІЧА.

Por el camino de la reforma

Mijail Demchuk, ministro de Instrucción Pública de Bielorrusia, diputado del pueblo de la URSS, declaró que la república tiene su propia concepción sobre la educación, que consiste en impartir una educación continua, que tenga en cuenta, primero, las inclinaciones del niño, y segundo, las necesidades de la región.

Según el ministro, hasta el momento las escuelas de enseñanza media, escuelas técnicas y centros docentes superiores no sólo no cumplían las metas mencionadas, sino que entraban cada vez más en contradicción con la realidad. Por ejemplo, existían institutos que monopolizaban la preparación de cuadros de una u otra especialidad para todo el país. De ahí que haya tantos egresados que se desempeñan en otras actividades. Independientemente de la existencia o no de vacantes, la mayoría de los flamantes diplomados no desea partir a trabajar lejos de su hogar. Además, muchos centros docentes superiores forman especialistas en cantidades innecesarias para el país. ¿Y qué decir de los programas de enseñanza caducos, a causa de los cuales a menudo los egresados se ven obligados a aprender en la producción todo de nuevo. También hay que renovar el principio de selección de los futuros estudiantes, tomando en consideración las exigencias de la época. No es ningún secreto que muchos jóvenes ingresan en los centros docentes superiores sin tener vocación alguna para ello.

La enseñanza básica enfrenta no menos problemas. En su programa calculado para un joven de nivel mediano, abundan materias innecesarias, cuya asimilación exige de grandes esfuerzos a los alumnos, mientras que las disciplinas humanitarias brillan por su ausencia.

Nuestra enseñanza carece de un sistema armonioso donde cada nuevo eslabón de la educación, sea una continuación lógica del anterior —afirma Mijail Demchuk—. Por eso es que emprendimos esta reforma. Pero, debido a que resulta imposible abarcar todo el espectro de problemas, en la primera etapa de la misma, decidimos concentrar el máximo de fuerzas en la educación universitaria. Para 1989 prácticamente todos los centros de enseñanza superior bielorrusos ya habían revisado sus programas docentes y reducido el número de carreras que se estudian. Por ejemplo, de

150 especialidades dejamos sólo 100, las cuales son realmente necesarias para el desarrollo económico de la república. Otro paso importante es que, desde ahora en adelante, nuestros institutos prepararán especialistas no para todo el país, sino para su región, o sea, para Bielorrusia o la provincia donde se encuentran. Les aclaro que previamente efectuamos un estudio detallado respecto a la demanda en especialistas que tienen las empresas y organizaciones y, junto con los científicos, elaboramos nuevas listas de profesiones y los correspondientes programas de estudios.

También hemos modificado el sistema de selección de los futuros estudiantes de varios centros docentes superiores bielorrusos. Por ejemplo, una parte de los jóvenes ya no rinden exámenes de ingreso, los cuales, como es sabido, son más bien una lotería que un verdadero chequeo de conocimientos. Por ejemplo, han sido recomendados para el libre ingreso en los centros docentes superiores todos los escolares si son ganadores de diferentes olimpiadas. Además, para una parte de los egresados de la secundaria los exámenes en la escuela, eran a la vez los de ingreso a los centros docentes superiores. Si las preguntas que se formulan en ambos exámenes son prácticamente iguales, ¿qué sentido tiene estropear los nervios de estos jóvenes?

Dentro de unos cinco años ya no habrá más exámenes de ingreso en los centros docentes superiores de Bielorrusia —afirma Mijail Demchuk—. Para alcanzar tal meta, fundamos las primeras escuelas-internados adjuntas a los institutos y universidades, en las cuales estudiarán los niños más talentosos, quienes de acuerdo a su nivel de conocimientos, más tarde serán aceptados en un centro docente, ya sea en el primero, segundo e incluso tercer año. Semejantes escuelas —una de Filología y otra de Física y Matemáticas— ya funcionan adjuntas a la Universidad de Bielorrusia.

En un futuro más lejano nos proponemos seleccionar a los estudiantes en un período más temprano, prácticamente a partir del jardín de la infancia. La idea es organizar un ciclo único de enseñanza, en el cual los establecimientos preescolares constituirán la primera etapa. La segunda serán las escuelas, —pero no las actuales, que se parecen unas a otras como

dos gotas de agua— sino especializadas. Por ejemplo, los niños que manifiestan inclinación por las matemáticas, ingresarán en una escuela de matemáticas; los que se destacan en literatura, en una de Filología, etc. Y después del octavo grado (a los 14-15 años), se profundizará la especialización. A tal efecto, se crearán nuevos centros docentes como gimnasios, liceos, escuelas técnicas. Varios años atrás, nadie quería ingresar en la escuela técnico-profesional N 115 de Minsk, pero en la actualidad hay cinco pretendientes por cada plaza. El caso es que dicha escuela prepara ahora especialistas por encargo de empresas concretas de importancia, y los alumnos más capaces tienen garantizada la continuación de sus estudios en el Instituto Politécnico o Radio-técnico.

Han sido inaugurados varios liceos y colegios.

También se despliegan grandes esfuerzos para hacer renacer la "especificidad nacional" de la escuela bielorrusa. Ahora desde el primer grado se imparten clases de idioma bielorruso, se dedican muchas horas al estudio de la literatura, la cultura e historia bielorrusas.

—Claro está, que semejante reforma cardinal de todo el sistema de enseñanza pública, exige invertir grandes esfuerzos y medios—añade Mijail Demchuk—. No obstante, la época en que vivimos nos brinda una excelente posibilidad, pues desde 1990 Bielorrusia goza de independencia económica y autogestión financiera, lo que significa que nosotros ahora podemos manejar nuestros recursos monetarios y decidir por cuenta propia en qué y cuánto invertir. Además, contamos con numerosos patrocinadores realmente interesados en el éxito de nuestra reforma. Hay empresas y ramas productivas que comprenden perfectamente que, sin especialistas talentosos e instruidos, les será muy difícil trabajar en el futuro. Por eso, no escatiman medios en la adquisición de equipos para las escuelas y centros docentes superiores. Aunque no todo marcha sobre ruedas, pienso que hemos tomado la dirección correcta. Si logramos realizar todo lo planeado (y las condiciones existen), para el año 2000 la economía de la república y su esfera socio-cultural estará en manos de jóvenes altamente capacitados y eruditos.

Natalia BULDIK

Reliquias fuera de la patria

En un modesto edificio de dos pisos, en la calle Holden Road del distrito londinense Finchley, funcionan una biblioteca bielorrusa y un museo dedicado a Francisco Skorina. Estuve allí llevando a cabo investigaciones científicas en dos oportunidades: en 1982, en calidad de becario de la Unesco, y en 1989, como particular. En ambos casos noté el gran respeto que guardan allí hacia su memoria y su herencia cultural.

La Biblioteca Bielorrusa y el Museo Francisco Skorina fueron inaugurados oficialmente en Londres el 15 de mayo de 1971 por Robert Auty, profesor de filología eslava comparativa, de la Universidad de Oxford, y el arzobispo de Gran Bretaña, Domenico Enrici. Lo testimonia la placa conmemorativa incrustada en la entrada al edificio. En el vestíbulo recibe a los visitantes el anfitrión de la biblioteca y museo o, para ser más exacto, el retrato de Skorina, una obra del pintor bielorruso P. Mironóvich. Las reliquias de Skorina ocupan un lugar especial tanto en su exposición como en la biblioteca. Aquí se conservan fragmentos de "Los primeros libros de los reinos" (Praga, 1518), fotocopias de las principales ediciones de Skorina, adquiridas en una subasta de la famosa biblioteca de S. Diáguilev en Monte Carlo; publicaciones de autores bielorrusos, rusos y de Europa Occidental (sumamente raras) sobre la vida y las actividades de Skorina. También abundan obras de sus discípulos, que vieron la luz en Vilno, Kuteino, Suprasl y otras ciudades y poblados. Son orgullo de la biblioteca originales y las primeras recopilaciones de obras de Kupala, Kolas, Bogdanóvich y Goretzki.

Cabe destacar que las colecciones allí existentes se utilizan ampliamente en la actividad editora ("La Litur-

gia Pontifical" del siglo XVII, la recopilación bielorruso-inglesa de los poetas bielorrusos de comienzos del siglo XX, etc.) y en la actividad ilustradora. En octubre de 1985, allí se llevó a cabo una reunión consagrada a Francisco Skorina, en la que participaron científicos ingleses, norteamericanos y polacos. La biblioteca y el museo desarrollan sus actividades en estrecha relación con la Sociedad Científica Inglesa-Bielorrusa, encabezada por James Dingley, jefe de cátedra de la Universidad de Londres. Cada año esta Sociedad celebra conferencias para especialistas en el tema bielorruso. Cuenta con su órgano de prensa —"Journal of Belorussian Studies"—, en el cual publican manuscritos que se hallan en poder de la biblioteca, así como investigaciones de las ramas literaria, lingüística e histórica. En septiembre de 1989, los ingleses interesados en la cultura bielorrusa fundaron una filial de la Sociedad del Idioma Bielorruso "Francisco Skorina".

La biblioteca y el museo londinenses, creados en base a las colecciones particulares de los sacerdotes Ch. Sipóvich y L. Goroshka, funcionan gracias a las donaciones que efectúan emigrantes bielorrusos, las que por el momento ayudan a satisfacer principalmente sus necesidades culturales. En estos lugares se expone gran cantidad de libros, diarios y revistas publicados en la Bielorrusia soviética, y que reciben a través del intercambio cultural internacional. En la opinión de A. Nadson, administrador de la biblioteca y el museo, en el futuro ambas instituciones deberán convertirse en un centro de la cultura bielorrusa en Londres, tendiendo de esta forma un puente de amistad y colaboración entre Inglaterra y Bielorrusia.

Adan MALDIS,
Doctor en Filología

SEGUN EL LEGADO DEL GRAN HUMANISTA

En Bielorrusia se creó la Sociedad republicana del Idioma Bielorruso "Francisco Skorina", la cual está desempeñando una intensa actividad. Esta nueva organización social surgió debido a la imperiosa necesidad de corregir la anormal situación en que se encuentra en Bielorrusia el idioma de su población nativa, a causa de los errores cometidos en materia de política nacional. Durante decenios, la esfera de empleo del idioma bielorruso fue reduciéndose en forma notable, lo que naturalmente despertó gran preocupación en la sociedad. Y como aconteciera en la historia de otros pueblos, en Bielorrusia se puso en funcionamiento el instinto de auto-conservación de la nación; se alzaron más fuerte las voces que exigían tomar medidas inmediatas para conservar el idioma nativo y restablecer la cultura

nacional. En respuesta a estas exigencias, el Estado elaboró dos importantes programas: "El idioma nativo" y "La herencia". El Soviet Supremo de Bielorrusia aprobó la ley sobre los idiomas, según la cual el bielorruso pasa a ser el idioma oficial de la república, mientras que el ruso cumplirá las funciones de lengua de comunicación entre las naciones. Quiero resaltar una vez más que el objetivo que persigue nuestra Sociedad es introducir cambios en la situación existente con los idiomas en Bielorrusia. Si aspiramos a superar el nihilismo nacional, elevar el nivel de conciencia de la sociedad bielorrusa, hay que llevar a cabo una gran labor propagandística y educativa entre la población de la república. Tenemos planeado organizar cursillos de idioma bielorruso, redactar y editar manuales di-

dácticos y diccionarios. En una palabra: elevar el nivel cultural de nuestra lengua hablada y escrita, conservar los tesoros del idioma vivo del pueblo bielorruso, organizar charlas, dictar conferencias, etc. El Estatuto de la Sociedad prevé establecer contactos con los compatriotas residentes en el extranjero y colaborar con ellos para popularizar el idioma, la literatura y el arte bielorrusos.

En el congreso constituyente, celebrado el 27 de junio de 1989, se decidió por unanimidad que la Sociedad llevara el nombre de Francisco Skorina. Fue una especie de juramento a su inmortal legado: preservar y desarrollar nuestro idioma natal, o sea, el alma del pueblo bielorruso.

NII GULEVICH,
presidente de la Sociedad del Idioma Bielorruso

Iglesia de Mótíl es símbolo y testigo del pasado.

Foto: E. KOZIULIA

ACADEMIA DE MÚSICA ANTIGUA EN MINSK

En ella estudian unos cien músicos provenientes de diversas ciudades del país. El programa de estudios, calculado para un año, se plantea elevar la maestría de los jóvenes músicos, el nivel de conocimiento de las famosas obras musicales de la antigüedad. En este proceso creativo participan conocidos músicos tanto republicanos, como de Moscú, Leningrado y otros países.

Redactor de la página: K. SHELESTOVICH.

«ВАЯК ЗА ДОЛЮ, ВОЛЮ І НАРОД...»

Да 100-годдзя 3 ДНЯ НАРАДЖЭННЯ Сяргея ПАЛУЯНА

Сяргей Палуян пражыў на свеце няпоўныя дваццаць гадоў, але пакінуў па сабе глыбокі, незабыўны след. Ён застаўся ў памяці ўдзячных нашчадкаў, кажучы словамі вялікага Купалы, як высакародны, самаадданы «ваяк за долю, волю і народ». Барацьба за нацыянальнае адраджэнне роднай старонкі, за яе духоўны росквіт была мэтай і сэнсам трагічна-пакутнага жыцця Палуяна. Гэтай барацьбе ён аддаў усе свае сілы, усю цеплыню юнацкай душы. «Тое нямногае, што напісаў Палуян, адносіцца да лепшых набыткаў беларускага друкаванага слова. Але яшчэ каштоўней той дух, які ўдыхаў ён у навакольнае сваёй бадзёрай і жыццядзейнай асобою, якая валодае разуменнем задач беларускага руху і буйным размахам ініцыятывы», — вось як дакладна вызначыў Максім Багдановіч пачэснае месца Сяргея Палуяна ў нацыянальна-культурным і духоўным жыцці Беларусі.

Аднак жа на працягу многіх дзесяцігоддзяў беларуская грамадскасць не спяшалася аддаць належнае свайму слаўнаму сыну, годна ўшанаваць яго памяць. Такая недаравальная абыхвадка тлумачыцца многімі прычынамі, пра якія мы сёння можам нарэшце сказаць адкрыта, на поўны голас. Галоўная — антыдэмакратычная нацыянальная палітыка Сталіна і яго пераемнікаў, скіраваная на тое, каб пазбавіць народы права самастойна вырашаць свой лёс, развіваць сваю культуру. У мадэль казарменнага сацыялізму такое паняцце, як гістарычная памяць і пашана да славянскіх дзеячаў мінулага, не ўпісвалася. Камандна-адміністрацыйная сістэма рабіла ўсё, каб вытрысці са свядомасці чалавека павягу да ўласнай гісторыі, зрабіць яго духоўным манкуртам. У сумленнях людзей, патрыётаў сваёй зямлі, заставалася магчымасць хіба толькі ў думках успамінаць тых, хто быў «сяўцом у родных слоўсябе па нашай дрэмлючай старонцы» (Я. Купала).

І толькі ў 1968 годзе — праз

тры чвэрці стагоддзя пасля трагічнай смерці С. Палуяна — намаганнямі шчырых рупліўцаў на ніве беларускай культуры Таццяны Кабржыцкай і Вячаслава Рагойшы была сабрана і выдадзена яго спадчына. Змястоўны, са шматлікімі фоталіюстрацыямі і прыгожа аформлены Міхасём Будавеем зборнік пад назвай «Лісты ў будучыню» наглядна раскрывае перад чытачом самабытную асобу пісьменніка-грамадзяніна, патрыёта і тое, што ім зроблена ў справе беларускага нацыянальнага адраджэння.

Пераважна большасць вядомых на сённяшні дзень матэрыялаў, якія належаць С. Палуяну, — публіцыстыка. Упершыню яна пабачыла свет на старонках «Нашае нівы». Гэта значыць, выступленні былі непасрэдна скіраваны беларускаму чытачу, разлічаны на яго жывое, зацікаўленае ўспрыманне. І, трэба сказаць, надзеі гэтыя не заставаліся марнымі: усхваляванае, пафаснае, прасякнутае болем і гнева слова знаходзіла водгук у спакутаных душах беларускага селяніна, гарадскога жыхара. Яно абуджала надзею, мацавала веру ў перамогу праўды над сіламі зла і прымусу.

Кола інтарэсаў Палуяна-публіцыста было надзвычай шырокае, разнастайнае. Гэта становішча нацыянальнай школы на Беларусі, роля і месца настаўніцтва ў абуджэнні нацыянальнай свядомасці грамадзян, арганізацыя беларускага перыядычнага друку, разгортванне выдавецкай справы, развіццё прафесійнага тэатра, нацыянальна-культурнае жыццё блізкіх і далёкіх народаў. Усе выступленні Палуяна аб'яднаны скразной думкай пра неабходнасць актывізацыі ўсіх грамадскіх сіл дзеля нацыянальнага адраджэння. Палуян быў заклапочаны і практычнымі аспектамі справы — што трэба зрабіць, каб вызваленчы рух стаў масавым, як уцягнуць у яго грамадзяны люд вёскі і горада, нацыянальную інтэлігенцыю. «Стаўшы на нацыянальны грунт, беларускае настаўніцтва павінна было ў

той самы час стаць і на работу, работу не толькі агітацыйную, але і культурна-будаўнічую. На грунце работы ў народнай школе, як адзінай пакуль што асветнай інстытуцыі ў нашым сяле, яно мусіла пачынаць закладаць адну з найбольшых асноў нашага будучага будынка рознабаковага нацыянальна-культурнага жыцця». Так пісаў С. Палуян з нагоды выхаду зборніка «Белорусский учитель» у Пецярбургу, аддаючы належнае беларускаму настаўніцтву, якое ішло ў першых шэрагах працаўнікоў-адраджэнцаў.

Цікава, якую праяўляў С. Палуян да нацыянальна-культурнага жыцця так званых малых народаў тагачаснай расейскай імперыі («Нацыянальнае адраджэнне чувашоў», «Якуцкі нацыянальны рух» і інш.), была глыбока заканамернай. Выпыт нацыянальна-вызваленчай барацьбы суседзяў быў для беларускага публіцыста жывым прыкладам, вартым пераймання. «Шмат цікавага дае нам, — гаворыў С. Палуян, — гісторыя адраджэння чувашскага народа. Маленькі народ без ніякай культуры, без гісторыі, век маўчаўшы, так шчыра бярэцца за вызваленне ўласнага нацыянальнага жыцця. Што ж тады рабіць нам, беларусам, вялікаму дзесяцімільённаму народу? Ці не мусіць быць наша справа шмат лепей пастаўленай? Так, мусіць, а мо калі і будзе... А пакуль што мы такі добра ўмеем спаць ды час ад часу спрасоння паглядаць на здабыткі суседзяў!»

З асаблівай эмацыянальнай узрушанасцю і хваляваннем пісаў С. Палуян пра «вечна старое і вечна новае пытанне — пра мову нашу беларускую». Недастаткова, каб беларуская мова ўжывалася толькі «на паперы». Патрэбна, каб яна ўвайшла і ў шырокі побытавы, паўсядзёны ўжытак розных пластоў грамадства, стала актыўным сродкам зносінаў паміж людзьмі. Як глыбока асэнсоўваў беларускі публіцыст праблему развіцця нацыянальнай культуры і якое месца ў будаўніцтве Нацыянальнага Дома адыгрывала родная мова, можна бачыць хоць бы з

наступнага яго выказвання. «Калі мы паставілі сабе за мэту адраджэнне наш народ на нацыянальнай глебе, то нам у першую чару трэба адраджэнне сваю мову. Толькі тады ў нас будзе якоесь асобнае нацыянальнае жыццё, бо асобная мова — гэта і ёсць форма нацыянальнай асобнасці. Толькі адраджэнне мовы, мы зможам паставіць на цвёрды грунт наш рух. Бо нацыянальны рух, як вялікая жыццёвая гістарычная сіла, можа жыць толькі тады, калі пад яго будзе падведзены такі фундамент, як гібка абробленая мова, ды і літаратура і навука ў гэтай мове. Тады мы ўжо зможам будаваць на гэтым моцным фундаменце будынак уласнай нацыянальнай ідэалогіі. А кожны разумее, што пры цяперашніх варунках не можа развіцца наша мова, калі ёй няма месца ў жыцці... Заваяваць ёй месца ў грамадстве — вось наша першая неадложная задача».

Зноў скажам: радасна ўсведамляць, што ў асяроддзі беларускага народа былі дзеячы, якія глыбока разумелі перспектывы нацыянальна-культурнага будаўніцтва і былі здатныя на тое, каб дакладна вызначыць, якія фактары спрыяюць, а якія могуць перашкодзіць фарміраванню «нацыянальнай асобнасці» беларусаў. І ў той жа час становіцца горка і прыкра, калі бачыш, што праблемы, над вырашэннем якіх працавала нацыянальна свядомая інтэлігенцыя тры чвэрці стагоддзя таму, застаюцца і сёння надзённымі... Іх усё яшчэ трэба вырашаць! Дык няхай жа палымнае патрыятычнае слова адраджэнца Сяргея Палуяна сёння зноў прагучыць на поўны голас і яшчэ раз напамніць пра наш святы абавязак — зрабіць усё, што ў нашых сілах, каб светлая мара, якую песціў у душы Палуян, стала нарэшце яваю, каб беларускі народ здабыў рэальную, а не папярочную «нацыянальную асобнасць», сапраўдны дзяржаўны суверэнітэт, каб пачаў жыць паўнакроўным нацыянальным жыццём у добрай згодзе з блізкімі і далёкімі суседзямі, гэта значыць, каб ён заняў на-

рэшце «свой пачэсны пасады між народамі».

Хоць актыўная творчая дзейнасць С. Палуяна працягвалася няпоўныя два гады (1909—1910), ён за гэты кароткі час паспеў багата зрабіць і ў развіцці беларускай літаратурна-крытычнай думкі. Дастаткова сказаць, што менавіта Палуян увёў у беларускую крытыку жанр гадавога агляду («Беларуская літаратура ў 1909 гаду»), падхоплены і ўзбагачаны затым Максімам Багдановічам.

У сваіх ацэнках і меркаваннях С. Палуян кіраваўся крытэрыем народнасці мастацтва, крытэрыем рэалізму. Літаратура, лічыў ён, павінна быць блізкай да народнага жыцця. Яна можа развіцца толькі на родных каранях і заклікана выяўляць інтарэсы грамадства людзей. Гэтыя зыходныя прынцыпы знайшлі сваю практычную рэалізацыю ў артыкулах і рэцэнзіях, дзе гаворыцца пра творчасць Я. Купалы, Я. Коласа, Цёткі, Паўловіча, Ядвігіна Ш., Пётры Простага, К. Каванца, М. Багдановіча, К. Буйло, украінскіх пісьменнікаў. Дарэчы, некаторыя Палуянавы характарыстыкі былі творча выкарыстаны Багдановічам-крытыкам. А гэта якраз і сведчыць аб сталасці эстэтычных густаў Палуяна, праніклінасці яго поглядаў. Многія меркаванні і высновы, зробленыя аўтарам артыкулаў «Беларуская паззія ў яе тыповых прадстаўніках», «Беларуская літаратура ў 1909 гаду», не страцілі свайго значэння і сёння. Яны вабяць сваёй глыбіняй і свежасцю, неардынарнасцю мыслення крытыка.

На прыгожае пісьменства С. Палуян ускладаў асабліва вялікі надзеі, ён бачыў у ім магучы фактар абуджэння і фарміравання нацыянальнай свядомасці беларуса. У прыгаданым аглядзе літаратурных вынікаў за 1909 год крытык пісаў: «Літаратура расце. Расце і прыемна дзівіць нас сваім поступам і сваімі заваяваннямі, дае нам веру ў вялікую жыццёвую сілу нашай справы, нашага народу. Бо народ, што з глыбокіх тайніц сваёй душы можа даць літа-

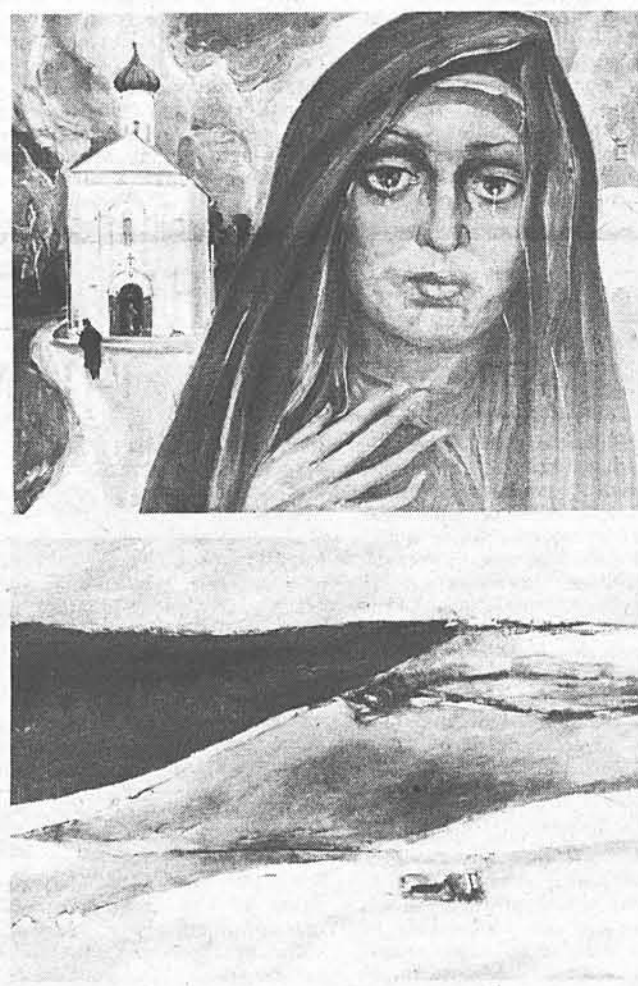
3 АПОШНІХ ВЕРНІСАЖАЎ

У апошнія дні верасня ў мінскім Палацы мастацтва адбылося адкрыццё выстаўкі работ удзельнікаў першага міжнароднага пленэру, які прайшоў у Беларусі. Ён быў прымеркаваны да ўрачыстасцей, што адбываліся ў рэспубліцы з нагоды 500-гадовага юбілею Ф. Ска-

рыны. У пленэры прынялі ўдзел мастакі Беларусі, Украіны, Латвіі, РСФСР, Францыі, Італіі і Іспаніі. Усе нашы госці, па сутнасці, ведалі вельмі і вельмі мала пра Беларусь і яе народ. Таму надзвычай карыснай аказалася паездка творчай групы па гістарычных мяс-

цінах, знаёмства з жыццём і побытам гараджан і вясковых жыхароў, з нашай рэчаіснасцю. Старажытныя беларускія гарады Нясвіж, Полацк натхнілі многіх удзельнікаў пленэру. І нягледзячы на дажджлівае вераснёўскае надвор'е, яны шмат часу праводзілі на эцюдах. Сумесная творчая праца жывапісцаў розных мастацкіх школ, прыхільнікаў розных метадаў, аказалася даволі плённай. Яна дала магчымасць кожнаму з удзельнікаў паказаць свае магчымасці і параўнаць сябе з іншымі. Цудоўна выглядаюць на гэтым фоне нашы жывапісцы З. Літвінава і А. Фралянкоў. Тры карціны Клазіны Булуд з Францыі — прыемны падарунак для знаўцаў і аматараў выяўленчага мастацтва. Шматзначна і афарыстычна гучыць кампазіцыя, у якой так нечакана аб'ядналіся вобразы касмічнага карабля і царквы, праваслаўных крыжоў і зброі. Бясконцы плот, гэтак жывапісна напісаны Клазінай Булуд, таксама прымусіла гледача шмат аб чым думаць.

НА ЗДЫМКАХ: М. УЛЬБЕРТА «Мадам дэ Мінску». Італія; А. КУЗЬМІЧ. «Беларусь. Ефрасіння Полацкая»; Н. ШТЭРН. «Кампазіцыя». Францыя.

ратуру, скарб культурнасці, — такі народ ужо не памрэ! Жыццё народу выяўляецца жыццём літаратуры, яго развіццё — развіццём літаратуры, яго ўпадок — упадкам літаратуры». Глыбокія і трапныя назіранні Гісторыя пацвердзіла іх справядлівасць.

Гаворачы пра выключную ролю літаратуры як з'явы грамадскага характару, С. Палуян надаваў вялікае значэнне і яе эстэтычнаму ўзроўню. Якімі былі крытэрыі патрабавальнасці Палуяна-крытыка, можна бачыць на прыкладзе ацэнкі творчасці Янкі Купалы. «Ад гэтага песняра Беларусь можа чакаць многа, калі ён толькі будзе з увагай глядзець за сваім паэтычным развіццём. Талент яго ўжо паказаў нам сябе, ды, на жаль, багата ёсць у яго вершаў неабдуманых, неабробленых. Спатыкаюцца часта і перапыскі колькі разоў аднаго і таго ж, бадай тымі самымі словамі. Усё ж такі ў палавіне таго года можна прыкмеціць паварот у яго паэзіі. Новыя творы яго акуротна абдуманыя, тэм розных многа, форма лёгка, усюды артыстычна апрацаваная. Калі бачым дзе-якія няхваткі, дык відаць і ўнутраная сур'ёзная работа, праўдзівае разуменне задач літаратуры».

Ну што ж, калі аўтар літаратуры аглядае рабіў і крытычныя закіды ажно Янку Купалу, то можна сабе ўявіць, якім быў агульны ўзровень яго эстэтычных патрабаванняў. Менавіта за высокую прынцыповасць у крытыцы і выступаў Палуян, і маральныя ўрокі яго дзейнасці маюць для нас неацэннае значэнне.

Гэтае кароткае Слова ў гонар слаўнага сына беларускага народа, лёс якога Максім Багдановіч трапіў у падобны зорцы, што ляціць у цемні і чаруе ўсіх сваім зіхатлівым святлом, — гэтае сціплае Слова хацелася б завершыць заўвагай пра літаратурныя творы Сяргея Палуяна — пра апавяданне «Вёскі» і верш у прозе «Хрыстос уваскрэс!». У першым з іх створаны запамінальны вобраз гаротнай беларускай вёскі, якой праграмае немінучая пагібель і разбурэнне перад наступам капіталу. «Канаюць вёскі і лясны забранага краю», — такімі сумнымі словамі заканчваецца апавяданне, надрукаванае ў 1910 годзе. Гэтыя словы, як і многія іншыя ў Палуяна, аказаліся трагічна-праарочымі: беларуская

працоўная вёска ў гады сучаснай калектывізацыі і сапраўды была ўшчэнт знішчана, а разам з ёй былі ліквідаваны і асновы нацыянальна-культурнай самабытнасці Беларусі, маральна-этычныя асновы народнага жыцця.

Што датычыць верша «Хрыстос уваскрэс!», дык гэты твор — прыкметная з'ява ў гісторыі беларускай нацыянальна-адрэджанай думкі. Сяргей Палуян вітаў свой шматпакутны народ з вялікім святлом і выказаў спадзяванне ўбачыць родную Бацькаўшчыну свабоднай і шчаслівай: «Што гавораць табе званы, Беларускі Народ? Ці не вінуць яны цябе і з тваім уласным вялікім святлом? Скорэ ж і ты ўваскрэснеш!»

Ад вёскаў пагарджалі табой, тваёй мовай, ад вёскаў мелі забыдла, годнае толькі на цяжкую, надліную работу. Не давалі табе расці і развівацца. Вочам чужой культуры звільжалі твае спячоныя смагай вусны. Лепшых тваіх сыноў адрывалі ад цябе, прымушалі іх зрабіцца здраднікамі. А цяпер пышачца імі, называюць іх сваімі. І яны так іхнія».

Сяргей Палуян верыў у гістарычную справядлівасць, у тое, што надыдзе час вызвалення і ў родным краі забудзе вясна свабоды.

«Я бачу, як святлее твой твар, мой родны краю. І, поўны сілы і зеры, я крычу ва ўсю моц тваім нівам, лясам і балотам, тваім панурым вёскам, тваім пакрыўджаным сынам: — З вялікім святлом вінуць! З вялікім святлом, Вялікі Беларускі Народ! — Хрыстос уваскрэс!»

Ушаноўваючы памяць Сяргея Палуяна, які «так мала жыў, а столькі ўжо рабіў надзей сваім паглядом нештадзеным! Якіх не роіў сноў аб стране сваёй, як верыў ў свой народ нязменна» (Я. Купала), скажам: няхай жа памяць аб ім не пакрыецца попельм забыцця. Няхай людзі ўсяго свету, хто мае добрае сэрца і каму неабыхавы лёс беларускага народа, на долю якога выпала яшчэ і жудасная чарнобыльская бяда, пагроза фізічнага вынішчэння нацыянальнага генафонду, з'яднаюцца ў пачуццях чалавечасці і міласэрнасці, у памкненнях да супольнае працы дзеля будучыні Беларусі, дзеля яе нацыянальнага адрэджання.

Міхась МУШЫНСКІ.

ДАСЛЕДЧЫКІ ФАЛЬКЛОРУ

Беларусь, гэты рамантычны край легенд і паданняў, вельмі часта натхняла польскіх пісьменнікаў. Цяжка ўявіць сабе творчасць Томаша Зана, Ануфрыя Петрашэвіча, Адама Міцкевіча без беларускіх расказаў, паданняў і казак.

Беларускім фальклорам займаўся, у прыватнасці, Зарыян Даленга-Хадакоўскі, аўтар вядомай публікацыі «Славяншчына да хрысціянства». Вялікімі паклоннікамі народнай творчасці беларусаў былі Ігнацы Эмануэль Ляхіцкі, Марыя Чарноўская, Ігнацы Шыдлоўскі, а таксама пісьменнікі, якія аселі ў Пецярбургу, у прыватнасці Рамуальд Падберскі.

Да ліку выдатных польскіх збіральнікаў беларускага фальклору трэба аднесці Аскара Кольберга і Міхаіла Федзяроўскага, аўтара манументальнай работы «Беларускі народ». А. Кольберг у сваёй больш чым 50-томнай працы сабраў таксама і польскія песні, якія спявалі беларусы, ратуючы ад забыцця народныя матывы.

Удзел польскіх даследчыкаў у вывучэнні беларускага фальклору даў матэрыял для многіх артыкулаў і навуковых работ. Аднак усё гэта насіла фрагментарны характар. Год назад у Лодзі выйшла ў свет кніга прафесара Мсціслава Аляхновіча «Польскія даследчыкі беларускага фальклору і мовы ў XIX стагоддзі», якая значна ўзбагачае нашы веды на гэтую тэму.

НАВІНКА «СУЗОР'Я»

У кіеўскіх кніжных магазін «Сузор'е» паступіў зборнік «І ўспомнілі былі паходы», выпушчаны беларускім выдавецтвам «Мастацкая літаратура».

У ім сабраны вершы паэтаў розных нацыянальнасцей, якія прымаюць удзел у абароне і вызваленні Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Усе творы перакладзены на беларускую мову. Сярод аўтараў значнае месца займаюць і ўкраінскія літаратары Платон Варанько, Даніла Бакуменка, Барыс Палітчук, Міхай Стэльмах, Васіль Швец, Палікарп Шапавал. У зборніку даюцца біяграфічныя даныя аб аўтарах, расказваецца аб іх франтавых шляхах-дарогах.

Кніга на беларускай мове карыстаецца папулярнасцю ў наведвальнікаў «Сузор'я» — кіяўлян і гасцей ўкраінскай сталіцы.

Фальклорны калектыў «Вяселуха» з вёскі Некрашэвічы Карэліцкага раёна — адзін са старэйшых у рэспубліцы. У 1949 годзе ва ўсёй акрузе ён быў адзіным, які аб'яднаў энтузіястаў народнай песні. І цяпер, праз дзесяцігоддзі, арганізатары і ўдзельнікі «Вяселухі» ўспамінаюць, як на сваю першую прэмію за ўдзел у конкурсе купілі касцюмы, на другую — акардэон. Нягледзячы на жыццёвыя нягоды, збіраліся і давалі для аднаўскаюцца канцэрты, дастаўлялі ім мінулы радасці. НА ЗДЫМКУ: фальклорны калектыў «Вяселуха».

Фота Я. КАЗЮЛІ.

ШТО ХАВАЕЦА ЗА ПЛАЧАМ ПА САВЕЦКАЙ КУЛЬТУРЫ

ВЫЖЫВЕ ТАЛЕНАВІТАЕ

Рэдка якое выказванне дзеяча савецкага мастацтва ў друку, на тэлебачанні, на радыё абыходзіцца без скаргаў на крызісны стан культуры. Сёння ж да слова «крызіс» дабавіліся і два іншыя страшныя словы — «катастрофа» і «гібель».

Нараканні, трэба заўважыць, не робяць асаблівага ўражання. Ні на ўрад, у якога шмат іншых, больш тэрміновых клопатаў. Ні на грамадскасць, якая да страшных выразаў прывыкла.

І ўсё ж, ці сапраўды пагражае гібель савецкай культуры? Ці такая небяспечная сітуацыя, як яе малююць?

Вядома, што існуе больш за 250 вызначэнняў паняцця «культура». Таму, перш чым гаварыць аб яе гібелі, трэба, напэўна, дамовіцца, што маецца на ўвазе. У дзеячым мастацтва, якія выступаюць са змочнымі прадказаннямі, у гэтым пытанні няма аднадушнасці. Адны атаа-самліваюць з культуры сваю ўласную творчасць, а дакладней, творчую няслушнасць, што выявілася ў перыяд перабудовы. Іншыя мяркуюць, што культура — гэта толькі рэалізм, плюралізм жа пільны ўспрымаецца імі ледзь ці не як вакханалія.

Культура не гіне. Яна можа загінуць толькі з крахам усёй цывілізацыі. Знікла Рымская імперыя, але засталася рымская культура.

Нават калі мець на ўвазе пад гінучай культурай савецкую культуру сацыялістычнага рэалізму, то і тут неабходна сур'ёзнае ўдакладненне. Страціўшы падтрымку сістэмы, яна страціла і свае магчымасці, вычарпала сябе. У гісторыі ж гэтая культура застанецца. Застанецца яна і ў гісторыі літаратуры і мастацтва. Не толькі як гістарычны факт, але і факт мастацкі. «Ціхі Дон» Шалахава, «Два капітаны» Каверына, «Школа» Гайдара, «Бялее ветразь адзінокі» Катаева — безумоўна савецкая літаратура, і літаратура добрая. Вядома, прэтэнзіі можна прад'явіць і Шалахаву, і Катаеву, і Каверыну, і Гайдару. Але хіба не прад'яўляліся прэтэнзіі самому Шэкспіру?

Рынак, камерцыялізацыя мастацтва ў СССР ламаюць адносіны ў духоўнай сферы, што склаліся тут за 70 гадоў. І многія дзеячы мастацкай культуры са здзіўленнем і страхам заўважаюць, што існуе рэальны чытач і глядач. Што ў чытача і глядача маюцца свае інтарэсы і жаданні. Што з інтарэсамі і жаданнямі публікі, калі ты прафесіянал, неабходна лічыцца.

Для тых, хто дзесяцігоддзямі спраўна камуніраваў у літаратуры і мастацтве партыйна-ўрадавыя пастановы, прымірыцца з такой нечаканасцю нялёгка. Для значнай часткі — немагчыма. Яны проста няздольныя да прафесійнай творчасці. Перабудова і рынак у культуры — іх асабістая творчая гібель. Аднак прычым тут гібель культуры?

Наадварот, ніколі яшчэ, думаецца, за ўсё савецкі перыяд у пісьменніку, рэжысёра, жывапісца, кампазітара не было столькі магчымасцей для рэалізацыі свайго патэнцыялу, такой творчай свабоды, як сёння. Іншая справа, што магчымасці і свабоду могуць скарыстаць не ўсе. Толькі таленты.

Пасрэдняя мастакі, нудныя апісальнікі і лагіроўшчыкі рэчаіснасці не цікавяць чытача і глядача. Апошнія атрымалі ад перабудовы права выбару і карыстаюцца ім. Паўстае пытанне, што ж рабіць людзям, якія толькі воляй выпадку і лёсу звязалі сябе з мастацтвам? Пакуль існуюць творчыя саюзы, што аказваюць матэрыяльную і іншую падтрымку,

яны яшчэ могуць звесці канцы з канцамі. Аднак творчыя саюзы не вечныя. Выйсць бачыцца адно — прыйдзеца перакваліфікавацца. Кіраўнікі творчых саюзаў, высокапастаўленыя чыноўнікі Міністэрства культуры з абурэннем адзначаюць, што хутка толькі 5-7 працэнтаў мастакоў, якія цяпер функцыяніруюць, змогуць існаваць за кошт свайго майстэрства. Астатнім прыйдзеца думаць аб іншай рабоце. Але нічога страшнага няма і тут. Ва ўсім свеце толькі 4-5 працэнтаў ад агульнай колькасці мастакоў існуюць за кошт свайго прафесіі.

Ні чытач, ні глядач зусім не абавязаны аплачваць непатрэбную ім творчасць. Ні чытачу, ні глядачу сёння ўжо не загадаеш. Загадаць у мастацтве ніколі не варта — аб гэтым сведчаць прайшоўшыя 70 з лішнім гадоў.

Некалі старшаму і сярэдняму пакаленню забаранялі слухаць джаз і прымушалі наведваць канцэрты класічнай музыкі. Ці не ў гэтым адна з прычын сённяшніх пустуючых залаў філармоній?

Некалі школьнікаў прымушалі чытаць і вывучаць Чарнышэўскага. Яны падраслі і сёння Чарнышэўскага не прызнаюць. У царскай Расіі Чарнышэўскі быў забаронены, але яго менавіта таму і чыталі запоем.

Застацца сам-насам з чытачом — цяжкае выпрабаванне для пісьменніка. Пасрэднясць яго не вытрымлівае. Адсюль няшчырыя меркаванні аб мастацкай непадрыхтаванасці публікі, аб тым, што камерцыялізацыя ўзмацняе залежнасць мастака ад густаў некампетэнтных мас. Што рынак забівае геніяў і калечыць вялікія таленты.

Занепакоенасць пра геніяў і вялікія таленты ўзнікае звычайна ў тых літаратараў і жывапісцаў, опусы якіх карцінныя галерэі і выдвецтвы адхіляюць. Рынак геніяў не забівае, і ён іх не стварае. Ён аддзяляе зерне ад пустазеллы, а для сённяшняга культурнага працэсу гэта вельмі важна і неабходна.

Публіка зусім не такая ўжо бездапаможная, як спрабуюць яе прадставіць. Апошнія апятанні аб лепшых творах літаратуры і лепшых эстрадных выканаўцах гэта надзейна даказалі. У дзесятку лепшых увайшлі кнігі «Салжанычына, Высоцкага, Пікуля, Гросмана, Пастэрнака. У сваю чаргу, аматары эстрады не назвалі ніводнага з безгалосых крыкуноў, якія так палюхаюць прыхільнікаў і ахоўнікаў культуры. Спіс узначальваюць прызнаныя майстры — Пугачова, Вайкуле, Ляонцьеў. Так што разабрацца, што такое добра і што дрэнна, зусім няцяжка.

Гавораць яшчэ аб асобай ролі мастацтва ў грамадстве, аб яго спецыфіцы, аб высокай місіі мастака. Часта для таго, каб дабіцца новых ільгот, захаваць ранейшыя прывілеі... Вось ужо некалькі месяцаў у залах Масквы дэманструецца выстаўка «Творчасць у лагерах і ссылах». Удзельнікі экспазіцыі — вазні сталінскіх лагераў. Мастакі, якія падавалі надзеі. Большая частка з іх даўно памерла. Той-сёй дажыў да нашых дзён. Яны замярзлі, галадалі, цяпелі здзекі. І ў такіх умовах знаходзілі ўсё ж магчымасць маляваць. Забываючы аб сне і стомленасці. Малявалі сажай, крывёю, агрызкамі алоўкаў, такімі рэдкімі і патрэбнымі для зняволеных медыкаментамі. Яны не маглі інакш. Гэта былі сапраўдныя прадстаўнікі культуры, яны пацвердзілі высокую місію мастацтва.

Аб «катастрофе», «гібелі» савецкай культуры гавораць у асноўным людзі ў чарашынага дня, старога мыслення, пасрэднясці і ўтрыманцы. Іншы раз яны проста не разумеюць сітуацыю. Іншы раз разумеюць яе дастаткова выразна. На самай жа справе культура выйшла нарэшце з 70-гадовага перыяду дыктату і застою. Усё перспектыўнае, таленавітае, цікавае атрымае і ўжо атрымлівае падтрымку прадпрыемальных спонсараў. Усё бесперспектыўнае, нуднае — асуджана. Гэта справядліва. І ніякай катастрофы няма.

Гаўрыіл ПЕТРАСЯН.

НАТАТКІ БІЕЛАГА

3 НАДЫХОДАМ ВОСЕНІ

З надыходам восені прырода становіцца нібыта соннай. У канцы кастрычніка з'яўтае апошняя лісце. Шчыльны рознакаляровы дыван пакрывае зямлю. Усё часцей неба зацягваецца густымі хмарами, з якіх імжыць дробны халодны дождж.

Але надвор'е ў кастрычніку ўсё ж зменлівае і неаднолькавае. То некалькі дзён запар, без перарыву, ідуць дажджы, то падзьме шквалісты вецер, а то і невялікі марозец пакрые ўвільготненую зямлю тонкай цвёрдай скарынкай.

А то раптам наладзіцца зусім цёплае, амаль летняе надвор'е. І здараецца гэта, як правіла, у першай палавіне месяца. Здавалася б, ні з таго, ні з с'яго адчуеш раптам цёплы прыток паветра з поўдня, сонца на развітанне засвеціць зноў шчодро і ласкава, неба ачысціцца ад хмар. Такі восеньскі зварот цяпла адбываецца ў кастрычніку амаль штогод і працягваецца некалькі дзён, а то і тыдняў. Нібыта створана гэтая пара спецыяльна для жанчыны-працаўніцы, якая ў штодзённых клопатах не ўбачыла, як праляцела лета, і не паспела адчуць яго прыгажосці. І вось прырода, не жадаючы пазбаўляць яе гэтай радасці і кароткага адпачынку, на нейкі час зноў вяртае для яе кавалачак лета. Таму і называецца гэтая пара ў народзе — «бабіна лета».

Але потым зноў надыдуць халады. Ад пастаянных працяглых дажджоў разбухае глеба, поўнаасцю спыняецца рост расліннасці, апалае лісце і завялая трава пачынаюць загниваць.

Адлітаюць у вырай апошнія чароды птушак: берасцянікі і аўсянкі, дразды (пеўчый, чорны, белабровікі), шпакі і гракі. Рушыць у далёкі шлях пралётная паўночная качка, што затрымалася на мясцовых вадаёмах, познія гусі. Апошнімі замыкаюць пералётныя ключы дразды-рабіннікі. Цяжкая гэта дарога, доўгія бесперапынныя пералёты над морам удзень і ўночы, у дождж і вецер.

На месца адляцеўшых на поўдзень птушак прыбываюць калоніі новых, тых, што адкачавалі з поўначы і застаюцца зімаваць тут. Да прыляцеўшых у верасні каралёў і пуначак далучаюцца чырва-

нагрудыя снегіры, чубатыя амялушкі, шчабятлівыя чачоткі. І пайшлі латашыць гронкі рабіны, што ўрадзіла на славу. Пачынаецца рабінавы бал.

Розныя жывёлы па-рознаму рыхтуюцца да зімы. Зніклі кажаны. Яны «акупіравалі» дуплы дрэў, гарышчы закінутых хлявоў, падвалы і заснулі там уніз галавою, прычэпіўшыся кіпцюрамі задніх ног да столі.

Змеі, яшчаркі і жабы, забраўшыся ў норкі, трухлявыя пні і пад карэньне дрэў, нібыта дранцвеюць, паступова пераходзяць у спячку.

Апранаюць больш цёплае футра звяры. Пасвятлелі брушка і бакі ў зайца-русака, а спінка з рыжай стала шэранькай. Бяляк ужо пачынае апранацца ў зусім белы кажушок, але не адразу, а па этапах. Спачатку бялююць ногі, заяц, як гавораць, «надзявае порткі», затым — бакі, і толькі потым пабялее цалкам. Добра яму будзе зімой, а цяпер не зусім: белыя пля-

мы далёка відаць, даводзіцца пакуль адседжвацца ў гушчары.

Пераапрунулася і вавёрка. Пабялелі гарнастай і ласка, толькі кончыкі хвастоў чорнымі засталіся. Яны таксама з нецярплівасцю чакаюць снегападу: тады маскіроўка будзе забяспечана.

Шукае месца для спячкі яно. Але класіся не спяшаецца. Пакуль яшчэ можна, нагульвае тлушч — ловіць аслабелую рыбу і жаб, падбірае рэшткі салодкіх фруктаў і гародніны, забіраецца ў птушнікі.

Усё павольней рухаюцца на глыбіні рыбы. Закапаліся ў глей водныя насякомыя, малюскі, п'яўкі. А вадзяны павук знайшоў пустую ракавіну куклянікі, нацпаляў на яе сценках пазырку паветра, а сам у сярэдзіну яе залез — цёпла павуку, паветра, як коўдра: і холад не прапускае, і цяпло трымае. Усё бліжэй зіма.

В. СТОМА.

СПЕЦЫЯЛІЗАВАНАЕ ГАНДЛЁВАЕ ПРАДПРЫЕМСТВА ПА ПРОДАЖУ ПРАДУКЦЫІ КВЕТАВОДСТВА ЗАПРАШАЕ ВЫКАРЫСТАЦЬ ПАСЛУГІ АСАЦЫЯЦЫІ

«ІНТЭРФЛОРА»

Вы можаце заказаць з любой часткі свету за свабодна канверсуемую валюту для ўручэння на тэрыторыі Беларускай ССР вясельны, юбілейны ці ўрачысты букет або сувенірную кампазіцыю, падарункавую аранжыроўку ці жалобную галінку.

Прыемнай нечаканасцю для вашага адрасата будзе своечасова ўручаная дэкаратыўная кампазіцыя з кветак — яна ўнясе арыгінальнасць і індывідуальнасць, упрыгожыць любую ўрачыстасць і інтэр'ер.

СПЕЦГАНДАЛЬПРАДПРЫЕМСТВА ГАРАНТУЕ СВОЕЧАСОВАЕ І ЯКАСНАЕ ВЫКАНАННЕ ЗАКАЗАУ.

ЗА ПАСЛУГАМІ ПРОСІМ ЗВЯРТАЦЦА НА АДРАС:

БССР, 220051, г. Мінск, вул. Папаніна, д. 7, тэлекс 173207, Эрыка.

СПЕЦГАНДАЛЬПРАДПРЫЕМСТВА ПА ПРОДАЖУ ПРАДУКЦЫІ КВЕТАВОДСТВА.

З НАРОДНЫХ ПЕСЕНЬ

ОЙ, ПОЙДЕМ,
СЯСТРЫЦЫ

Ой пойдём, сестрицы, пойдём, сестрицы.

Ноч малая, ды купальная!

Ой, пойдём, сестрицы,

Пойдём, сестрицы.

Ноч малая, ды купальная!

Набрэж, сестрицы,

Жоўтага пясочку.

Іграй, сонца, і з зарю!

Пасыплем, сестрицы,

У таткі пад аконцам.

Ноч малая, ды купальная!

Пасеем, сестрицы,

Белага гарошку.

Іграй, сонца, і з зарю!

Гарошку не ўзысці, —

Мне ў таткі не быці.

Ноч малая, ды купальная!

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

220600, МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня
выдавецтва ЦК КП Беларусі
Індэкс 63854. Зак. № 1422.

ВАС ШУКАЮЦЬ
І ЧАКАЮЦЬ СВАЯКІ

Звяртаемся з просьбай і спадзяёмся, што газета «Голас Радзімы» дапаможа нам адшукаць нашых родзічаў за мяжой.

У далёкім 1910 годзе ФЕДАРЭНКА Улас Пятровіч паехаў са сваёй жонкай Варай і дачкой Ганнай (4 гады) у Амерыку ў пошуках лепшага жыцця. Да гэтага жыў ён у вёсцы Вуглы Брагінскага раёна Гомельскай вобласці (тады гэта былі Мінская губерня, Рэчыцкі павет, Брагінская воласць). Паехаў і не вярнуўся, хоць вельмі ім хацелася вярнуцца на Радзіму, як яны пісалі ў свой час родзічам. Ды куды вярнуцца, калі не было ні зямлі, ні хаты. Так і засталася сям'я ў Амерыцы. Жылі яны ў горадзе Пітсбургу. Там нарадзілася ў іх яшчэ чацвёрта дзяцей. Даўно ўжо няма ў жывых ні Уласа Пятровіча, ні яго жонкі. Перапіска з імі была спынена незадоўга да Вялікай Айчыннай вайны. Але мы спадзяёмся, што жывыя іх дзеці, унукі. Магчыма, хто-небудзь з іх ведае мову бацькоў.

Нам, родзічам, вельмі хочацца адшукаць дзяцей ці ўнукаў Уласа Пятровіча і даведацца пра іх лёс. Можна хто-небудзь у Амерыцы адгукнецца на наш голас. Думаем, што ім неабякава Радзіма іх бацькоў.

Высылаем фатаграфію, дакладней, копію фатаграфіі, прысланай з Амерыкі (год не ведаем). На фатаграфіі Улас Пятровіч са сваёй жонкай Варай, дачкой Ганнай і двума сынамі (імя якіх не ведаем) каля сваёй хаты.

Ад імя ўсіх родзічаў Ганна ЛЯВОНЕНКА.

Пісаць нам на адрас: Гомельская вобласць, Брагінскі раён, вёска Вуглы, ЛЯВОНЕНКА Г. П. або на адрас рэдакцыі.

